6/232 ■ Iunie 2022 ■ Anul XX

Cafeneaua literară

Pictură de ION PANTILIE

supliment ARTE POETICE

Ancheta Cafenelei literare

POEZIA LUI EMINESCU ȘI POEZIA CONTEMPORANĂ

„Mare, munte, stare”, odă a realităţii ascunse

Expoziţia „Mare, munte, stare”, vernisată în data de 10 mai 2022 la Sala de Artă Contemporană din cadrul Muzeului Viticulturii şi Pomiculturii din Goleşti, ne arată cum maestrul **Ion Pantilie** transcrie trăirile nerostite în imagini memorabile.

Expoziţia ne poartă în dimensiunea perceptivă a terestrului contopit cu spaţiul celest. Există aici o desfăşurare a formelor mai departe de spaţiul compoziţional, încadrarea fiind doar o captură dintr-o porţiune a nemărginitului.

Maestrul Ion Pantilie trece dincolo de limitele reprezentării comune în peisaj şi „abstractizează” în vizual stările survenite în urma contemplării.

Muntele, cu structura sa angulară, şi marea, cu orizontala infinită, sunt trimiteri ermetice la înălţimile şi profunzimile spiritului uman.

Ion Pantilie are o abordare personală, în lucrările sale descrierea morfologică nefiind un rezultat al folosirii umbrei, lucru comun la majoritatea artiştilor, ci al felului în care lumina, doar ea, devine baza materială a formelor create. Cu toate acestea, ceea ce nu a fost ascuns de umbră a fost tăinuit în structurile compoziţionale complexe.

Bidimensionalul devine soluţia pentru cuprinderea umană a necuprinsului. Cerul şi pământul, în rafinamente cromatice oranj, albastru, de la cald şi limpede, trecând prin nuanţe rozalii, cuprind şi îmbrăţişează structuri pluridimensionale proiectate într-o manieră holografică pe suportul aplatizat al pânzei.

Lumina s-a descompus în alte culori şi în griuri calitative după lovirea prismei metafizice.

Din alte dimensiuni pătrund forme geometrice, poligoane care perturbă echilibrul firesc al orizontalelor şi punctează, prin simpla existenţă pe suprafaţa pânzei, nemărginitul în mărginit, iar infinitului îi interpun dialogul concretului şi prezentului. Munţii devin piramide. Marea, cu depărtările-i profunde, îşi detaşează reflexiile în paralelisme inedite. Poligoanele sunt elementele intruzive parcă menite să destabilizeze echilibrul compoziţional, dar, în fapt, oferă o doză de dinamism şi stranietate imaginilor.

Picturile comportă o armonie muzicală intrinsecă şi descriu un univers mental solar, calm şi liniştit. Artistul propune o decriptare a înţelesului la nivel ontologic. Structurile angulare se îmbină armonios pe suprafaţă şi sunt temperate de nuanţele încărcate cu lumină.

„Abstractul” devine pretext pentru ordonarea într-un singur plan a multiplelor faţete ale gândirii. Ceea ce percepe privitorul ca fiind „abstract” este, în fapt, realul care a scăpat vederii noastre, acel real pentru care cuvintele încă nu există şi care poate fi captat de artist, fiind intuit ulterior de public. Imaginea aplatizată cuprinde într-o singură idee vizuală desfăşurarea în timp a gândurilor.

Lucrările vădesc şi un demers intelectual, senzorial, prezintă o „asceză a mentalului” şi o căutare la nivel cognitiv, urmate de o descoperire în intuiţie. Structurile de diamant, cu trimitere la imaginile din cristalografie, diagonalele ascendente, axialitatea, traiectoria luminii prin peisajul mental sunt imaginile unor peregrinări simbolice.

Lucrările maestrului Ion Pantilie reprezintă realitatea trăită în conştiinţă. Spaţiul terestru este contopit cu spaţiul celest şi cu cel mental. Marea îşi desfăşoară valurile în stratificări temporale. La graniţa spaţiu-timp intervine starea.

Picturile maestrului sunt un manifest pentru aducerea în universul vizibil a lucrurilor tăinuite văzului. Toată expoziţia este o odă a luminii şi a geometriilor ascunse care susţin lumea prin structuri de forţe armonice. Toată arta lui Ion Pantilie se înscrie şi într-o sferă pedagogică, maestrul învăţându-ne cum să privim dincolo de spectacolul naturii şi să observăm felul în care se înscrie în universul morfologic simţământul contemplării.

Lavinia-Elena VIERU

Eminescologul Theodor Codreanu a primit titlul onorific de membru al Academiei de Științe a Republicii Moldova

Recent, eminescologului Theodor Codreanu i s-a cordat titlul onorific de membru al Academiei de Științe a Republicii Moldova.

Theodor Codreanu este autorul a zeci de volume despre Eminescu, a cinci volume de istorie și critică literară dedicate scriitorilor basarabeni (*Basarabia sau drama sfâșierii, Duminica mare a lui Grigore Vieru, În oglinzile lui Victor Teleuca, Mihai Cimpoi de la mitopo(i)etică la critica ontologică, Scriitori basarabeni*), și a altor câteva volume valoroase.

Theodor Codreanu a primit mai multe premii naționale și internaționale, precum Premiul „Titu Maiorescu” al Academiei Române, Premiul Național „Mihai Eminescu”, distincția „Meritul Academic” al Academiei de Științe a Republicii Moldova. El merită pe deplin respectul și admirația întregii țări.

Conf. postării drd. DUMITRU GABURA, 8 iunie

O carte despre Goma

Fostul meu coleg de la Școala de literatură, Paul Goma, e un disident emblematic. Cu toate că, intitulându-și corespunzător substanțialul volum ce i-l consacră, **Mariana Sipoș*** a întâmpinat aspra cochetărie cu care acesta a respins termenul: „Noi n-am disidat de nimeni, noi am fost întotdeauna împotriva comunismului". „Prefațat", s-ar putea zice, de Panait Istrati, care, de asemenea, s-a dezis în chip sonor de comunism, Goma a fost, într-un context cu mult mai dramatic, opozantul cel mai decis, mai expresiv al totalitarismului de tip sovietic pe care l-am avut. Destinul i s-a conformat plenar acestei ipostaze anevoie de contestat, pe care a slujit-o, cu un unic moment de derută, cel din 1968, când, impresionat de cuvântarea lui Ceaușescu la invazia Cehoslovaciei de către Armata Roșie, a devenit membru al Partidului Comunist. Revenind rapid la postura adversă, cenzura i-a răpit dreptul de semnătură după doar doi ani. Protestul său vehement viza, pe de-o parte, pasivitatea terifiată a concetățenilor, pe de altă parte, sumisiunea indignă a celor care au devenit complici ai puterii opresoare. În fapt, de ce n-am putea avea în vedere și sprijinul pe care, fie și involuntar, cei din prima categorie l-au acordat autorităților samavolnice?

Într-un interviu pe care Mariana Sipoș l-a realizat cu Mario Vargas Llosa, în 2005, acesta afirma tranșant: „Există de multe ori o complicitate tragică a victimelor înseși, care, atunci când au putut să o facă, nu au fost capabile să reziste, să stopeze acest apetit teribil pentru putere și controlul absolut, și la un moment dat e prea târziu, controlul autoritar al societății e deja complet". Cu puțină vreme înainte, Goma dăduse glas unei idei similare: „Dacă spunem mereu, cu bună dreptate, că Securitatea este criminală, se pierde din vedere contribuția noastră, chiar a victimelor". Tocmai o atare energică tendință de-a trezi victimele din letargie a constituit caracteristica esențială a acțiunii lui Goma, nelipsită de acuzații dure împotriva unor confrați care, nefăcând parte din lotul colaboraționiștilor, nu se așteptau la așa ceva. Această ruptură totală, inclusiv, la un moment dat, cu Monica Lovinescu și cu Virgil Ierunca, a avut ca efect o anume marginalizare a scriitorului, inclusiv în tabăra „pozitivă". Dar să ne oprim la câteva secvențe ale disidenței sale atât de particularizate.

Ceea ce s-a numit „mișcarea Goma" a luat naștere odată cu Charta '77 din Cehoslovacia, pe care acesta o salută entuziast, într-o scrisoare deschisă adresată lui Pavel Kohout: „Mă declar solidar cu acțiunea voastră. Situația voastră este și a mea; situația Cehoslovaciei este – cu deosebiri nefundamentale – și a României. Trăim, supraviețuim în același lagăr, în aceeași Biafra (capitală: Moscova). Voi, cehii și slovacii, ați avut un '68; ungurii, un '56, polonezii, un '71 și un... mereu; germanii de Est au avut Berlinul și au un nume propriu, Biermann; noi, Românii, nu avem asemenea repere". Text difuzat la Europa liberă. Neobținând nici o adeziune din partea prudentei noastre intelectualități, Goma expediază o altă scrisoare deschisă, de astă dată lui Nicolae Ceaușescu, menționându-i provocator adresa - Palatul Regal: „Vă rog să mă credeți că atitudinea concetățenilor noștri m-a mâhnit profund: toți vecinii noștri se mișcă, își cer drepturile ce li se cuvin, până și rușii (care știm noi cine sunt ei...) strigă în gura mare că ei nu sunt liberi, că drepturile lor sunt călcate în picioare. Numai noi, românii, tăcem". Urmând vorbele memorabile: „V-am mai spus: românii se tem de Securitate. Rezultă că, în România, doi inși nu se tem de Securitate: Domnia Voastră și cu mine". După care redactează încă o scrisoare deschisă către participanții la Conferința de la Belgrad, semnată împreună cu soția și cu șase prieteni. Cu toate că transmisă și aceasta la Europa liberă, împreună cu invitația solidarizării la acțiunea în cauză, doar doi scriitori i se alătură: I. Negoițescu și Ion Vianu. Mărturisea Goma: „Venirea criticului și istoricului literar Ion Negoițescu mă surprinsese – în bine, desigur. În sfârșit, un scriitor, unul dintre cei mai respectați, mai verticali, se decisese să se lipească de noi. Nu mai speram într-o asemenea minune". Represaliile nu se lasă așteptate. Goma e arestat, i se cere să-și recunoască „vinovăția", nu fără concursul unei substanțe extrem de toxice, aconitina, după cum vor stabili analizele medicale efectuate ulterior în Franța. Ca măsură de prevenție la limită, temerarul opozant redactează un testament publicat, de asemenea, în presa occidentală. Termenii documentului reverberează ei înșiși teroarea ce l-a generat: „Dacă voi muri în detenție (adică după momentul în care voi fi privat de libertate), ori voi suferi un accident - mortal sau nu, suferit de mine sau de un membru al familiei mele -, să se știe că autorii sunt membri ai aparatului de represiune. Dacă voi fi acuzat de fapte de drept comun (huliganism, parazitism, trafic de valută, furt, atentat la pudoare etc.), să se știe că sunt minciuni, drept care le declar de pe acum nule și neavenite. În cazul în care se va afirma că mi-am schimbat opțiunile literare, politice, etice – ale mele până azi, 21 martie 1976, să se știe că sunt minciuni". Plecarea din țară a disidentului devine cu putință exclusiv grație unui Apel pentru eliberarea sa, semnat de peste 600 de nume, între care Ionesco, Aragon, Sartre, Calder, Daix, Domenach, Pierre Emmanuel, precum și, dintre români, Mircea Eliade, Virgil Ierunca, Monica Lovinescu, Matei Călinescu, Andrei Șerban, D. Țepeneag.

Conștiința cabrată a lui Goma e prezentă și în scrisoarea adresată „Tovarășului Ion Iliescu", în 1994: „În Republica Comunistă Română condusă de Rusia prin ispravnicul ei, Iliescu, eu rămân ce-am fost – dușman al vostru". Așadar, nicicând, nici o concesie. Mariana Sipoș are meritul de a păstra în investigațiile d-sale documentare o atitudine obiectivă, străină de flaterie, în spiritul lui Goma însuși, care notează cu elogioasă iritare: „M-a istovit, m-a laminat, m-a stors de vlagă Mariana Sipoș. E teribilă, domnule! Ea interpelează, nu *conversează*, nu întreabă, ci acuză interogativ".

Gheorghe GRIGURCU

* Mariana Sipoș: **Destinul unui disident: Paul Goma**, ediția a II-a, revăzută și adăugită, Editura Eikon, 2014, 292 p.

Generația ’60, generația socialismului

Unul dintre cei mai activi și... periculoși critici literari, Mihai Gafița, a numit generația ‘60 ca fiind „generația socialismului”, una formată din tineri scriitori îndrăgostiți de Partidul Muncitoresc Român. Nu toți scriitorii generației ‘60 (poeți, prozatori, critici literari, dramaturgi) au rezistat probei timpului, cercul restrângându-se tot mai mult. Primul care îi definește vârfurile, încă din 1973, este Ion Pop, în volumul „Poezia unei generații”, cel care o numește „generația Labiș-Nichita Stănescu”. Sunt analizați: Nicolae Labiș, Nichita Stănescu, Cezar Baltag, Ilie Constantin, Ion Gheorghe, Ioan Alexandru, Gabriela Melinescu și Marin Sorescu. Ion Pop recunoaște că a lăsat pe dinafara cărții, se pare că din motive de spațiu, „două profiluri de excepție”, Leonid Dimov și Mircea Ivănescu.

Așa cum am mai spus, ne interesează cum s-au lansat acești scriitori, scrierile și cărțile de început, de către cine au fost sprijiniți și de ce. Pentru că e o tăcere asurzitoare asupra acestor aspecte în ultimele decenii… În „Poezia unei religii politice. Patru decenii de agitație și propagandă”, o antologie a poeziei proletcultiste, din 1995, a lui Eugen Negrici, doar un șaizecist e prezent, Adrian Păunescu, restul fiind... iertați cu mărinimie, pe prietenii. Și nu doar de Negrici...

Horia Zilieru, de la „Lenin” la gradul de Comandor

Horia Zilieru (pseudonim al lui Gheorghe Iancu) s-a născut la 21 mai 1933, în comuna Conţeşti, regiunea Piteşti. Urmează Şcoala primară la Conţeşti, apoi absolvă, în 1951, Şcoala Normală din Câmpulung şi, în 1955, Facultatea de Filologie a Universităţii „Al. I. Cuza” din Iaşi. Stabilit aici, lucrează ca ziarist la „Flacăra Iaşului” (1955-1957 – e de cercetat ce a publicat ca ziarist), bibliotecar la Biblioteca Centrală Universitară (1957-1959), redactor la „Iaşul nou”, „Iaşul literar” şi, în fine, redactor şi secretar general de redacţie la prestigioasa revistă „Convorbiri literare” (1959-1990).

Horia Zilieru a publicat prima poezie în anul 1949, pe când era licean la Câmpulung, în revista „Albina”. Se face foarte repede remarcat. La 8 aprilie 1950, în „Romînia liberă”, Catrinel Oproiu publică articolul „Cântăreţi şi cântece noi ale vremurilor noastre noi”. Printre cei elogiaţi – Horia Zilieru, „elev utecist din Câmpulung-Muşcel”. Abia ajuns student, lui Horia Zilieru îi apare, în „Lupta Moldovei”, la 15 decembrie 1951, reportajul „Schimb de onoare”, în cinstea Conferinţei Regionale Iaşi de Partid. Prin ceea ce publică în „Flacăra Iaşului” (la care încă nu am avut acces) ori în „Scînteia tineretului” atrage atenţia unor critici vigilenţi. Astfel, la 6 aprilie 1956, în revista „Contemporanul”, în articolul (nesemnat) „Timiditate şi teribilism în poezie”, este denunţată „apologia simplismului, numit cu prudenţă simplitate şi modestie, o apologie a tot ceea ce este cenuşiu şi cuminte”. Printre cei vizaţi de autor – Horia Zilieru, Ştefan Iureş, Florin Mugur. Horia Zilieru ţine cont şi publică poeziile „Ţară” („Iaşul literar”, august 1956), „Cântec deputatului de pe strada mea” (aceeaşi revistă, numărul pe ianuarie 1957).

Începe să publice în mai multe reviste: „Scrisul bănăţean” (încă din iulie 1956, „Hotarul cântecului”, dar şi „Vasile Roaită”, în februarie 1959), „Tribuna” (poezia „Pace”, 15 noiembrie 1958), „Luceafărul” (poezia „Mândrie”, 15 aprilie 1959), dar cel mai mult în „Iaşul literar” („Sat natal”, „Duminică”, „Pavatorii”, „Poveste lângă leagăn”, „Poem lângă Ruginoasa”, „Tăietorii de lemne”, „Arghezi” etc.). În aprilie 1959, tot în „Iaşul literar”, Horia Zilieru publică, în grupajul intitulat „Lenin”, poeziile „Lenin” şi „Activistul”.

Debutează editorial în volumul colectiv „Sub semnul revoluţiei. 30 de tineri poeţi”, apărut în august 1959, cu o prefaţă de Mihai Gafiţa. Mai apar antologaţi: Florenţa Albu, Cezar Baltag, Ana Blandiana, Constanţa Buzea, Ilie Constantin, Anghel Dumbrăveanu, Darie Novăceanu, Nichita Stănescu, Romulus Vulpescu ş.a. Criteriul selecţiei operate de Gafiţa a fost: „această tinereţe talentată şi entuziastă, îndrăgostită de socialism, de partid, încrezătoare în viitor, alcătuieşte astăzi o adevărată mişcare, parte integrantă a literaturii noastre noi. O mişcare (...) care se dezvoltă furtunos, datorită metodei realismului socialist şi partinităţii ei profunde, organice”. Lui Horia Zilieru i se publică două poezii. Citām aici „Laudă activistului de partid la sat” (că doar colectivizarea nu se încheiase, mulţi ţărani fiind închişi pentru că nu se lăsau convinşi de activişti să-şi dea bucata de pământ...):

„Pe drumuri nesfârşite eu umbra îi zăresc,/În sufletul tău mare cu dorul câmpenesc - // şi risipit în umbră, sub paşi parcă fărâmi/a lunii harpă albă căzând peste salcâmi.// - De câte anotimpuri, Davîdov-muscelean/cu fruntea viscolită de arşiţi şi alean,// ne-ai oţelit nădejdea, sub cer de Bărăgan,/să despicăm limanul, cu vâsla, an de an?// Un trup ca o vioară-i pământul meu de-acum/şi Dochia sărăciei e pulbere şi fum.// Noi dârz ne-am smuls ca munţii, şi temerar ca ei;/rotunde aurore dansează sus, pe stei//şi-n ceasuri tari de cântec, de tine amintind/când urcă poezia prin sufletul de-argint,//în tinere legende treci codri şi hotar/şi-n timp, sub ochii noştri, balade îţi răsar...”

Const. Ciopraga, în articolul „Tineri poeţi ieşeni” (apărut în august 1959 în „Iaşul literar”), scrie despre Horia Zilieru, Florin Mihai Petrescu şi Andi Andrieş. Laudativ. „Formaţi în anii regimului de democraţie populară, scriind de pe poziţiile partidului şi urând metoda de creaţie a realismului socialist (sic!!! – **n.m.**), poezia lor respiră combativitate, dârzenie şi optimism revoluţionar”.

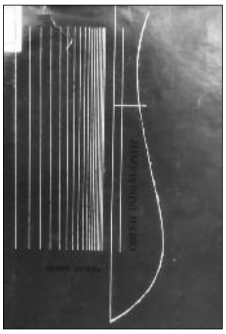
Toate aceste recunoaşteri îl determină pe Horia Zilieru, în 1959, să debuteze de unul singur în volum, în fapt, o plachetă, intitulat(ă) „Fluierul”. Placheta este editată de către Comitetul Executiv al Sfatului Popular Iaşi. Este un an fast, fiind angajat ca redactor la „Convorbiri literare”. În decembrie

1959 este invitat să participe la o masă rotundă cu tema „Poezia, azi”, organizată de Secția de poezie a Uniunii Scriitorilor din R.P.R.

Este remarcat și de Nina Cassian (în „Contemporanul” din 22 ianuarie 1960), pentru poezia „Țară”, una „bine făcută”, dar, crede Cassian, o maestră a poeziei proletcultiste, una, totuși, „exterioară”. O dojană nevinovată, mai ales că, în curând, Zilieru avea să fie remarcat de Zaharia Stancu. Astfel, la 7 aprilie 1960, „Gazeta literară” publică, pe pagini întregi, raportul prezentat de Zaharia Stancu la plenara lărgită a Comitetului de conducere al Uniunii Scriitorilor din R.P.R., cu titlul „Cu privire la situația literaturii noastre pe anul 1959 și perspectivele ei de dezvoltare”. Un posibil „certificat de naștere” al generației ‘60, semnat de însuși președintele Uniunii Scriitorilor din România. Iar Stancu subliniază aportul „nu o dată remarcabil, al tinerei generații de poeți, ca Gh. Tomozei, Nichita Stănescu, Ilie Constantin, Cezar Baltag, Florin Mugur, Horia Zilieru, Mihai Negulescu”, ce „reprezintă promisiuni pentru lirica noastră nouă”.

Firește, Zilieru face „lirică nouă”, publicând în „Tribuna” (nr. 14, aprilie 1961) poezia „Lângă mineri”. Dar și volumul de versuri „Florile cornului tânăr”, în celebra colecție „Luceafărul”, la sfârșitul anului 1961. A fost al nouălea poet publicat în această colecție, începând cu 1960, după Florența Albu, Cezar Baltag, Ilie Constantin, Anghel Dumbrăveanu, Leonida Neamțu, Florin Mihai Petrescu, Ion Rahoveanu și Nichita Stănescu. Volumul lui Horia Zilieru este prefațat de către Otilia Cazimir, care-l descrie astfel: „tânăr, de un optimism viguros și de o nezdruncinată sănătate sufletească, aruncă lumii un chiot răsunător de flăcău de pe Argeș – un îndemn fierbinte la viață și bucurie”. În ce constă acest „chiot răsunător de flăcău”? În 11 poezii dedicate temelor cultivate de comunism, Zilieru făcând cele mai multe concesii dintre colegii de generație. Să exemplificăm. Succint, nu sacrificăm spațiul...

În poezia „Partidului” (unul... personificat) citim: „Din ochii tăi lumina irumpe-adânc în noi,/vâslind cu-aripi de aur spre orizontul larg./Pe mările visării, catarg lângă catarg,/stau sufletele drepte, sub constelații noi (...)/De ochii tăi iubirea aproape ni-i oricând:/ca salcia de ape, ca spicul de pământ,/ca umbra de tulpină, ca pânzele de vânt,/ca focu-aprins de vatră, ca flacăra de gând-/și steagul tău de luptă deasupra ni-i oricând!” Din „Sirena lui Roaită” (1933), o strofă doar: „Explozii! Garoafe de sânge/ning rare în trista arenă/și-o sirenă sub mână se stinge,/o sirenă.” Mulți poeți l-au cântat pe Roaită, până când, în 1962, istoricii comuniști au descoperit că acesta nu fusese un erou al lor, ci un informator al Siguranței. Și nimeni nu l-a mai cântat, i s-a demolat și bustul, s-au schimbat și denumirile de străzi, edificii sau parcuri (precum cel din Pitești). Dar în 1961, Horia Zilieru nu știa asta. Și îi mai dedică o poezie, în același volum, „Cântec pentru adolescența lui Roaită” („Deasupră-mi, peste cântec ți-i numele mereu,/un tânăr curcubeu”).

Cântase Partidul, pe Roaită... Urmează „Lenin la Razliv” (trebuia să știi istorie. Pe data de 8 iulie 1917, împreună cu Zinoviev, Lenin a reușit să scape din arest, refugiindu-se în imediata apropiere a orașului Petrograd, în satul Razliv). Firește, nu conspira la Razliv, ci ne spune poetul ce făcea: „Și lângă veghea frunții o lampă s-a aprins/cum stele în cădere din osii se desfac,/ningând albastrul nopții peste Razlivul stins./Pe maluri e Rusia, în straiul ei sărac,/cu mâinile-ncleștate pe coasa grea, lucioasă,/ să iasă-n zori, pe rouă, la furtunoasa coasă.” Iată și două versuri incredibile din poezia „Țară (File de basm)”, invocată și de Nina Cassian: „Și Făt-Frumos din lacrimi i-am zis întâia dată./ Partid îi zicem astăzi, cum mamă zici, și tată.” (!!!) Față de o asemenea comparație, versurile din „Printre colectiviști”, „Vis lângă cravata roșie”, „Lângă mineri”, „În laminor”, „Poem pentru o țesătoare”, „Cântec pentru **steaua roșie**. Partidului” (bolduirea aparține autorului) par palide. Și totuși, să cităm ultima strofă din acest „cântec” dedicat Partidului: „Pe scutul meu te-am încrustat. Și când/spre dușmani îl întorc, se fac cenușă./Iar munții îmi deschid, prin ei, o ușă/și trec cântând...” Explicită amenințare!

Volumul „Florile cornului tânăr” se bucură de o bună primire. Scriu cronici pozitive: Mircea Tomuș („Trei culegeri de poezie în colecția «Luceafărul»: Ion Rahoveanu, «Creanga de măslin», Horia Zilieru, «Florile cornului tânăr», Anghel Dumbrăveanu, «Fluviile visează oceanul»”, în „Steaua”, ianuarie 1962), D. Cesereanu („Trei portrete lirice”, „Tribuna”, 1 februarie 1962), „Scînteia tineretului” (tot despre cele trei cărți, la 14 februarie 1962, Zilieru fiind considerat un „cântăreț al satului nou socialist, surprins în plină transformare revoluționară”), Al. Căprariu („O treaptă”, în „Tribuna”, martie 1962), Nicolae Manolescu („Trei tineri poeți”, în „Contemporanul”, 16 martie 1962), Leonard Gavriliu (în „Scrisul bănățean”, martie 1962). În mai 1962, într-un interviu din „Luceafărul”, Mihai Beniuc îl remarcă pe Horia Zilieru, alături de Nichita, Cezar Baltag, Ilie Constantin și Ion Gheorghe. Era consacrat. Știa ce poezie „merge” sau chiar credea în cele ce scria.

La 16 ianuarie 1963, în „Flacăra Iașului”, Zilieru publică poezia „Vot la 18 ani” („O, vârsta mea cu 18 strune/Trăiești acum întâia ta minune/întâiul vot și-o flacără de lună/atâtea visuri tinere-ncunună”). Este lăudat de Ion Rahoveanu în revista „Tribuna” (martie 1963). Un alt motiv pentru a fi invitat la Timișoara, la un colocviu cu tema „Inovație în poezie și reflectarea actualității”, despre care scrie pozitiv temutul Mihai Novicov („Gazeta literară”, 23 mai 1963). Alți participanți la colocviu: Nina Cassian, Al. Jebeleanu, Eugen Simion, Ion Dodu Bălan. Să mai menționăm câteva poezii ale lui Horia Zilieru din „Flacăra Iașului”: „Partidului” (19 iulie 1964), „Țară pe schele” (2 august 1964), „August 1944” (22 august 1964), „Drag de țară” (30 decembrie 1964).

Eugen Simion publică, în „Gazeta literară" (13 august 1964), partea a treia a studiului său, „Universul poeziei noastre contemporane". Zilieru e pus alături de Labiș, Nichita, Blandiana, Sorescu, Baltag. În 1965 apare volumul „Literatura română de azi", de D. Micu și N. Manolescu. În subcapitolul „Lupta cu inerția" e amintit și Horia Zilieru, cu volumul „Florile cornului tânăr", dar fără a fi comentat. Intrase, totuși, în paginile unei cărți de istorie literară... În 1966, Horia Zilieru va publica volumul „Orfeu îndrăgostit". Un volum curat ideologic care, în sfârșit, dă seama de talentul său. La pagina 25 aflăm că poezia „Orfeu îndrăgostit", care dă titlul cărții, este dedicată lui Eugen Simion. Acesta va scrie despre Zilieru și în volumul al treilea din „Scriitori români de azi" (1984), în capitolul „Poezia anilor '60".

Vor urma alte volume de versuri, pentru care va primi premii, inclusiv al Academiei Române, în 1980. În 1994, Corneliu Vadim Tudor îi acordă Premiul Fundației „România Mare", iar în 2004 va primi Ordinul Meritul Cultural în gradul de Comandor, din partea președintelui Ion Iliescu. Horia Zilieru este și membru al PEN-Clubului Român și, din 2009, Cetățean de Onoare al Municipiului Iași.

Dar Horia Zilieru lipsește din „Dicționarul esențial al scriitorilor români" (coordonatori: Mircea Zaciu, Marian Papahagi, Aurel Sasu, 2000). Alex Ștefănescu, în „Istoria literaturii române contemporane. 1941-2000", din 2005, nu-i acordă niciun rând. Nici Marin Mincu, în „O panoramă critică a poeziei românești din secolul al XX-lea" (2007). Nicolae Manolescu trage concluzia, în 2008, în „Istoria critică a literaturii române". Horia Zilieru e în lista lungă a „autorilor de dicționar". Și, da, îl găsim în „Dicționarul general al literaturii române", volumul 7, literele „ȚZ"...

Jean DUMITRAȘCU

Aşteptându-l pe Camil. (Istorii fără sfârşit. Străzile)

Am coborât în stradă. Noaptea era atât de adâncă şi de groasă încât m-am întrebat dacă nu cumva venise iarna. Dar nu era deloc frig. În fond, întâlnirea cu Camil mi-a părut întotdeauna ciudată. Întâi încurcam anii (cred că sunt mai bine de zece de când am scris prima dată aceste fragmente...), anotimpurile, apoi lunile, zilele, orele!

Am ieşit în piaţetă. Părea că eram la Strasbourg. Lângă catedrala întunecoasă apăruse Sylviane: „Allez, Monsieur, deux cents la pipe; trois cents la pipe et la baise et quatre cents le tout. Allez, c'est pas cher!"... Dar Bogdana? Nu, Bogdana este o altă istorie, dintr-un alt timp. Este o istorie a tinereţii mele, o iubire patimaşă, fără leac, fără opreliști, ca o ploaie stăruitoare și repede de vară. O femeie care simţea dragostea cu toţi porii trupului ei. Am găsit o frântură din această amintire veche, am găsit-o printre hârtiile lui Camil:

„Gândurile mele nerostite mă însoţeau leneşe în noaptea adâncă a acelei toamne fără sfârşit şi fără început. O lună prea mare se zărea printre copaci necontenind să-mi amintească, să-mi spună, cât de greu trece timpul.

Lângă mine, un trup svelt tremura sub boarea dimineţii prea timpurii, căci era mai degrabă dimineaţă, lăsând să-i cadă pe umeri părul lung, negru, sălbatic. I-am întins haina, mi-a mulţumit şi m-a mângâiat uşor pe braţ, recunoscătoare; atunci i-am simţit palmele mari, puternice, nestăpânite, aproape bărbăteşti. Degetele lungi, cu unghii ferme, tăiate scurt, despre care îmi închipuiam că se înfig adânc în carnea tuturor bărbaţilor prea dispuşi să o frământe cu pasiune.

Brusc mi-am amintit de Bogdana; acum 15 ani cunoscusem o femeie de o forţă şi o prospeţime ieşite din comun, pe care le-am încercat adesea în nopţi adânci şi în dimineţi timpurii de toamnă, care nu se mai încheiau. Cred că atunci m-am îndrăgostit, numai că nicicând nu mi-a dat impresia că dincolo de întâlnirile noastre pasionale ar mai fi ceva. Iar eu nicicând nu am avut răgazul să caut mai departe de gesturi; eram prea tânăr atunci, prea grăbit, prea neatent. Îmi pare că îmi lipseşte Bogdana, deşi nu m-am mai gândit la ea decât ca la un personaj dintr-o poveste neîncheiată. Ca orice poveste pe care o scriu sau o trăiesc. Recompun din momente memorabile, ca acesta, un drum lung pe care-l descopăr apoi şi îmi închipui că acela ar fi trebuit să fie drumul meu. De aceea, poate, sunt atât de interesat de alternative, de ce-ar fi fost dacă i-aş fi mărturisit Bogdanei că o iubesc. Cred că asta este starea de drum, despre care i-am vorbit cuiva mai deunăzi, când declaram, sigur pe mine, că nu contează drumul, ci numai starea de drum. Dar cred că mă înşelam, contează totul.

Nu am întrebat cum o cheamă; m-am mulţumit să-i spun că-mi aminteşte de o bună prietenă din vechime şi am căutat-o apoi tot drumul cu privirea, savurându-i gesturile, tremurul uşor, chipul, braţele, palmele acelea care mă sfărâmaseră odată. Respira uşor, dar nările i se umflau sălbatic, deopotrivă cu pieptul rebel; privirea îi era tăioasă, vorba frustă, necizelată, naturală, ca a unei femei tinere, sănătoase, care are totul de partea ei.

Mi-am luat rămas bun de la cea căreia îmi plăcea să-i spun Bogdana (nu am mai auzit de ea nimic de atunci). Compania mea o ferise întrucâtva de privirile insistente şi mâinile obraznice ale şoferilor. Nu ştiam prea bine dacă asta o deranja sau nu. Îmi părea că mă priveşte cu o oarecare recunoştinţă, dar deopotrivă citeam în ochii ei ostentaţia, dorinţa de a se găsi mai mereu în centrul atenţiei. Ori poate i-am părut un personaj prea pretenţios pentru ea!

Am străbătut apoi străzile pustii din jurul gării căutând zadarnic să-mi astâmpăr gândurile. Cunoşteam oraşul cu singurătatea şi tristeţea lui nedefinită ori cu răceala ce te înconjura neştiut, deşi adesea îi simţeai prea bine culoarea. Dar întotdeauna mi-a părut o culoare livrescă, o prejudecată; sau poate sufletul meu nu a fost niciodată dispus să se rupă de răceala, singurătatea ori tristeţea duminicală. Căci în orice călătorie totul se vede cu sufletul, nu cu ochii, iar dacă sufletul îţi împărtăşeşte în orice zi necuprinsul duminicii, totul nu poate fi decât rece, singuratic, trist, ca amurgul unei duminici.

Se lăsase seara, îmi amintesc. Străzile îmi păreau familiare, dar în acelaşi timp neştiute, era ca atunci când ai impresia că ai mai trăit sau ai mai avut acelaşi sentiment cândva, nu ştii când, dar cu certitudine nu a fost o simplă închipuire. Nu recunoşti case, oameni, străzi anume, ci

frânturi neclare de drumuri, de gânduri, de istorii, de priviri...”

Când l-am întâlnit prima dată pe Camil, era îndrăgostit. Numai că şi Ludmila, şi arhitecta îl înşelau. Tot timpul avea în minte cum îşi îngropa faţa în palmele nestăpînite ale arhitectei. Vorbea despre ele cu un soi de evlavie pe care nu mi-o puteam explica, avea degetele puţin strâmbe, unghiile lungi, bombate şi îndoite ca nişte gheare, parcă prea lungi, să zic, cu crestăturile negre ale pielii; sau cu linia vieţii, cât de lungă putea să fie; părea că ajunge la sfârcurile enorme care se odihneau în vârful sânilor rotunzi; şi ochii ei nesfîrşiţi, ca şi linia vieţii. Era totuşi frumoasă, iar el îi cumpăra privirile cu tot felul de pedanterii anacronice.

Strada îmi părea neobişnuit de lungă. Nici nu a spus unde anume o să ne vedem... Ăsta trebuie să fie un travestit! Lui i-ar fi plăcut; să zic mai bine, mie... dar ştiu că întârzie! Totuşi e nemaipomenit să-l aştepţi, căci numai astfel strada sau istoria lui, mai ales istoria lui, poate să-ţi aparţină. Chiar și visul ce-l chinuia:

„M-am apropiat de ea. Tandru. Inconştient. Ilegal. Ridicându-mă, i-am spus că-i mai bine să fugim; dacă trecem frontiera, n-au cum, înţelegi? Nu părea că a înţeles. M-a tras spre ea şi a început să mă dezbrace. Nu-i păsa, dar eu ştiam, căci mai trăisem odată coşmarul. Trebuia să ne întoarcem; nu să fugim sau să ne iubim.

Peste puţin timp am început să aud paşi. Să mergem, i-am spus. În inconştienţa mea mai credeam că putem scăpa, dar nu, n-a vrut. A spus că e dezbrăcată şi o vede lumea. Să aşteptăm! Ce? Am luat-o de mână, mai mult am târât-o spre râu. Acolo noaptea se sfârşea întotdeauna. Mai trăisem asta de nenumărate ori. Atunci, ca de fiecare dată, mi-am dorit să mai am ocazia să încerc cealaltă cale. Vezi, nu făceam decât să-mi întorc coşmarul pe toate feţele. Să-l joc. Şi l-am jucat până la capătul puterilor. Am rămas întins pe mal, căutând în minte prima istorie. Nu ştiam ce să fac, pentru că nu-mi mai aminteam ce făcusem în alte dăţi. Şi ei erau deja pe urmele noastre, îmi priveau desnădejdea şi inconştienţa. Pentru că ei ştiau, îşi amintiseră.

M-a mângâiat; i-am văzut iarăşi linia vieţii, neobişnuit de lungă, şi zbârciturile mici de lângă unghii, poate şi faţa, cu ochii aceia, ca şi linia vieţii. Nu ştiam cum s-o văd mai bine, ca să mi-o mai pot aminti.”

S-a luminat de ziuă. Acum trebuie să pice, ca să-mi dea un sfârşit. Doar este istoria lui! Dar dacă nu are ce să-mi dea, dacă, pur şi simplu, aşa se sfârşeşte, fără sfârşit?

*

Dar mai bine să citesc mai departe:

„Trenul se strecura printre colinele acelea necunoscute. Priveam insistent drumul până să apară ea. Nu se putea altfel, ar fi zâmbit Camil din colţul său. Nu, nu se putea, i-aş fi răspuns. S-a oprit într-o gară, o cupolă imensă de oţel şi sticlă, nu ştiu unde era, probabil la Metz. A intrat în compartiment: o femeie înaltă, cabalină, cu nările adânci. Am făcut dragoste, fără să scoatem un cuvânt.

Am coborât din tren împreună. Ne-am promis unul altuia că ne vom revedea la Paris. Fără nume, fără adresă, fără nimic. Am regretat. S-a îndepărtat apoi cu mersul ei cabalin, privind mereu înapoi, căutându-mă printre călătorii dimineţii. Ce-mi rămăsese? Să aştept, nu? Şi am început să aştept. O viaţă îmi ajungea. Şi pentru că timp era destul, am învăţat să-mi educ memoria: buzele ei, bărbia, părul despletit, mersul, sau mâinile ei cu degete neobişnuit de subţiri, cu linia vieţii parcă dintr-o altă lume sau istorie.

Nu a venit la întâlnire peste două săptămâni; ar fi fost la Panteon.”

Deşi cred că nu am venit eu; nu mai ştiu sau nu mai are importanţă. Poate că a venit şi ne-am iubit de nenumărate ori fără să ne spunem numele, fără să ne vorbim.

„Îmi amintesc de dorinţa mea perversă din copilărie de a intra pe uliţa ţiganilor cu care ne învecinam. Se deschidea ca o gură imensă, în care erau rânduiţi câtiva dinţi de aur şi de porţelan; casele lor gata să se prăbuşească... Sau gura ei. Îmi plăcea uneori să-i ascult râsul, chiar şi aşa strident. Sau să-i simt mirosul de fum. Hainele şi corpul îi erau impregnate de fum; aveam voluptatea acestui miros, nu puteam să mă despart de el... Erau ceaţă şi fum în visul meu. Priveam înapoi ca un fugar şi nu mai recunoşteam. Nu se vedea nimic; cu tata de mână treceam pietrele de hotar... Ea nici nu se născuse; nici ea şi nici gândurile mele.

Am urmat-o destul de nesigur. Şi casele erau tot aşa, deschise, ca o lume de mucava, şi erau rânduite în cerc în jurul fântânii; ca o piaţetă spaniolă prăfoasă şi albă, neobişnuit de albă, de pe vremea lui Don Quijote. Încerc să mi-o amintesc. Înaltă, suplă şi foarte femeie. Buze mari, cărnoase şi puternice care strângeau câteodată şuviţe din părul de pe umeri. Putea fi uneori frumoasă, dar o strica bărbia, poate şi mersul ori râsul ei spart, sfidător. A privit înapoi şi eu m-am oprit. Era hotarul pe care îl tot treceam cu tata, numai că tata se prăpădise. Şi nu am mai avut curaj. Atunci m-a luat de mână, am simţit în palmă linia vieţii. I-am privit-o apoi. Mi-a mângâiat încetişor buzele cu degetele ei subţiri. Nu ştiam cum s-o văd mai bine, ca să mi-o mai pot aminti.”

Cred că Bogdana era. Nu putea fi altcineva; Doamne, poate Camil mă va învăţa un alt sfârşit!

*

Dincolo de groapa cu gunoi din faţa casei se vede cu greu printre ciulini şi brusturi o potecuţă care şerpuieşte pe lângă dalele de beton uitate de şantier. Acolo am impresia că o văd mereu, îmbrăcată într-un fel pe care nu ştiu să-l descriu. Îmi conduce privirea până la cotitură şi dispare. Nu e nimeni, doar iluzia mea nestăpânită că acolo ar fi drumul pe care n-am pornit atunci.

E bine să ştii că dimineaţa, când deschizi ochii, poţi avea nenumărate surprize, poţi bunăoară să te trezeşti miriapod, s-au mai văzut cazuri, şi nimeni nu te mai scoate din asta. De aceea trebuie să previi, asa că am început să cresc tot felul de gângănii: *Chilognate* vegetariene, dar şi *Chilopode* dintre acelea veninoase, toate clasele posibile, şi *Polixenite*, şi *Glomerite*, şi *Iulite*, ca să nu mai vorbesc de *Scutigeritele* ori *Scolopendritele* din dormitor.

Mă gândesc acum la Gregor şi exersez metamorfoza, dar am impresia că e cumva cam târziu (zilele trecute am văzut un film cu unul care s-a transformat în muscă). Cred că aceasta ar fi calea de a ieşi din pielea lui Godot. Sunt aşteptat în toate colţurile lumii şi ale timpului să închei câte o istorie. Dar eu nu ştiu decât una singură, care nu are sfârşit, pentru că nici măcar nu s-a întâmplat (sau nu s-a încheiat?): s-a întîmplat doar privirea după femeia aceea sau gândul la ceea ce ar fi putut să fie. Întotdeauna mi-am dorit să mai am ocazia alegerii. Neapărat în aceeaşi istorie. Nu în altă lume sau timp.

Am impresia că a început... Camil ar putea să-mi ajute acum... mi-au apărut pe corp nişte inele chitinoase care mă strâng îngrozitor. Nu cred că voi mai putea ţine un jurnal, de-abia dacă mai am mâini. Istoriile altora, câte istorii s-au scris şi ascuns în carapacea mea de acum...

Laurenţiu VLAD

Bucureşti, februarie 2008

Restituire

Sunt eu
cel ce ţi-a luat prima viaţă
şi a doua
le-am folosit din plin
chiar dacă ele au protestat un timp
cu tot ce-au avut, bun, rău
au fost și unele chestiuni
pe care nu le-am prea înţeles
dar n-am forţat nota
își aminteau prea des de tine
îmi impuneau obiceiurile tale
uneori mă strigau cu numele tău
dar am avut tact, perseverenţă
ţi-am folosit vieţile
până la ultima zbatere
mi-a trebuit destulă răbdare să trăiesc cu ele
acum, aş vrea să ţi le restitui, dar
nu ştiu cum să facem...

Un preţ bun

Semafoarele lucrează continuu
dar străzile sunt pustii
pe roşu n-are cine să oprească
pe verde circulă doar insomniile
ele trec graniţa fără paşaport
doar cu un mic bagaj de-acasă –
fotografia unei ţări
care a fost odată a noastră
prea frumoasă şi prea bogată
să nu fie râvnită, furată
şi dusă departe, prostituată
încât să ne fie ruşine că ne-a născut
să o blestemăm că nu putem
să ne-o scoatem din gând, din inimă
pentru un preţ bun
decât cu preţul vieţii.

În punctul zero

Îi spui ucigaşului când să vină
el este punctual
sună la uşă, deschizi
se înfățișează un bătrânel
cu ochi albaştri, zâmbind cordial
se gândeşte că azi, deși e sărbătoare,
n-ar fi prea mare păcat să lucreze oarece
pentru câțiva bani în plus, adăugându-se
la modesta lui pensie primită după
zeci de ani petrecuţi în subteran
tânăra din faţa lui scoate banii din
poşeta Louis Vuitton, înainte, căci după
nu se ştie ce se va mai întâmpla cu pământul
când își va încetini bătăile inimii
când va ajunge în punctul zero şoptind:
iată poemul cu cruce roșie în calendar...

Laţul se strânge

Laţul de gât
ţi-l vei pune singur, într-o zi
copacul te asigură că
are o creangă trainică, rezistentă
veverița îți promite că va trage iute
câmpul cu margarete de sub picioare
iar o nevăstuică va ține de şase

să nu vină vreun şoarece lihnit
să roadă laţul
câtă solicitudine în clipele cruciale
oamenii retrași în casele lor
se uită la televizor, la ştirile transmise live
marşuri, proteste, lupte de stradă
ele se-ntâmplă undeva departe, în ţări străine
unii beau un pahar cu lapte, sau cu alcool
înainte de culcare, alții își iau pastila
din sertarul secret, revolverul cu ţeava scurtă
noaptea e versiunea înţeleaptă a zilei.

Filme fără happy-end

Nimic nu va mai fi ca înainte
și totuși, copacii au rămas în picioare
cu frunze, flori, fructe
râurile curg în aceeași albie
carul mare străbate noaptea diligent
iar luna pleacă acasă
înainte de ivirea zorilor
doar noi, martori infinitezimali,
vom fi cumva altfel
pierim cum am pierit de milenii
vin alții la casting, figuranții eterni
viaţa nu mai produce filme cu happy-end
cel în care jucăm acum e unul horror.

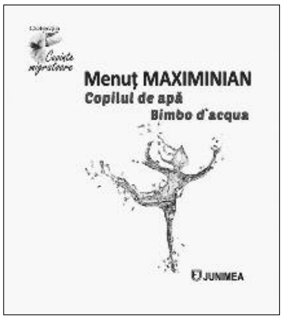
Eutanasiaţi-ne!

Copacii bătrâni, noduroşi, înnegriţi, jupuiţi
se roagă stihiilor vremii:
faceţi-ne un bine: eutanasiaţi-ne!
copacii vechi din parcuri
străjuind alei cu îndrăgostiţi îmbrățișați
şoptesc:
faceţi-vă un bine: eutanasiaţi-ne!
vom suferi toţi mai puţin
chiar şi el, marele călău, timpul
nu mai suntem în stare să fim
scaune de salon, rafturi de somptuoase biblioteci
nu mai avem putere
nici pentru lemne de foc
dar scoateţi înainte din scorbura
din piept pasărea cântătoare
ce plânge pentru noi când cei din jur şoptesc:
vă mulţumim că aţi murit în pace...

Victoria MILESCU

Condiția de copil de apă – trestie gânditoare...

Concentrarea lingvistică și poetică, până la exprimarea aforistică sau ritmul de haiku, individualizează discursul poetic al lui **Menuţ Maximinian*** în *Copilul de apă*, volum bilingv, româno-italian, construit, ca un triptic, din: *Crucea nopţii*, *Ceţile dimineţii* şi *Stingher în miezul lumii*. *Copilul de apă* vine firesc după *Noduri în haos* (2012), *Muchia malului* (2013), *Trenul vieţii* (2016), *Crucea nopţii* (2018), rotunjind un univers, coroborând modalităţi stilistice, teme şi motive.

Cunoscut mai mult pentru activitatea culturală – ca jurnalist cultural, promotor al culturii circumscrise zonei Bistriţa-Năsăud, atât de bogată spiritual –, Menuţ Maximinian, redactor-şef al revistei *Răsunetul cultural*, este şi un poet dăruit, o voce poetică distinctă. Atent la vibraţiile lumii, poetul se situează, în multiplicitatea rezonanţei lumii şi a sinelui, într-o relaţie simpatetică, observaţiile, ecourile lumii se întorc mereu în sine pentru a-şi intensifica şi încorda cânturile. Temele au relevanţă doar prin reflectarea în athanorul propriu, prin modul de a reflecta şi de a refracta impresiile trecute prin prisma sensibilităţii poetice personale.

Metafora din titlu, *copilul de apă*, aleasă ca titlu la sugestia poetului Ion Mureşan, îşi revelează sensurile în poezia omonimă, *Copilul de apă*, într-o obiectivitate prin care eul lasă impresia ieşirii din sine şi a contopirii cu totul. Fragmentul tinde la complexitatea totalităţii. Viziunea holistică a poetului presupune detaşare şi obiectivare, în efortul depăşirii viziunii relativizante, pentru cuprinderea în imagine semnificantă a unui general valabil care să includă, deopotrivă, individul şi specia. În această tendinţă spre generalitate se află miza reflexivă a poeziei lui Menuţ Maximinian, starea lirică incluzând meditaţia asupra problematicii existenţiale în care se află solitarul şi solidarul. *Copilul de apă* este imaginea simbolică a fragilităţii omului în relaţie cu *apa* timpului, care-l duce şi conduce, înaintând pe culoarele vieţii până la conştientizarea labirintului şi a relaţiei defectuoase cu timpul. Marginalizarea („...locuieşte/ la marginea pădurii") nu înseamnă excludere, eul nu se simte niciodată un intrus, ci este o încercare de a se sustrage trecerii, de a înfrunta, prin activitate creatoare („Ziua culege ierburi/ Iar noaptea prinde peşti în braţele/ De toate zilele"), tragedia omului – permanenta confruntare a vieţii cu moartea.

Din acest punct marginal, *sub specie aeternitatis*, poetul are viziunea totalităţii, *vede* lumea ca pe un spectacol al miracolului şi-i descrie frumuseţile. Întunericul nu domină viziunile poetice ale lui Menuţ Maximinian, lumina îl taie mereu, cu străpungeri reconfortante. Spiritualitatea hrăneşte acest imaginar, dominat de *crucea nopţii*: „Mireasmă de flori sălbatice/ Peste valea/ în care vântul îşi are culcuşul.// Iisus priveşte spre cerul înstelat,/ Iar licuricii se ascund după lună.", din înălţimea căreia priveşte, orientând ascensional, însuşi Iisus.

Lumea pe care o vede Menuţ Maximinian este o lume cu frumuseţi nebănuite, o lume în care terestrul se transcende, aureolat de lumini materializate în rugăciuni, „cruci – cruci plutitoare, din pământ iertător", depăşind, prin transcendere, o condiţie precară – „morminte călătoare", „inimi împietrite".

În această lume, omul este doar un călător. Bornele existenţei sunt viaţa şi moartea, evoluţia este circulară, *roata vieţii*, întoarcere în acelaşi punct. De aici, simbolistica *podului*, a *punţii*. Pentru a materializa ideea fragilităţii condiţiei omului, Menuţ Maximinian preferă imaginea *punţii*, coroborând fragilitatea cu efemeritatea, tragic pe care omul îl poate depăşi prin iubire, în sensul armonizării cu celălalt, al refacerii cuplului originar, dar şi al unei toleranţe creştine. Deşi *nu ne mai spunem nimic*, marginalizarea incluzând înstrăinarea prin precară comunicare, iubirea este, totuşi, şansa dată omului de a se înveşnici prin clipa trăită plenar şi plenitudinar: „Ne-am întâlnit pe punte./ Mi-ai dat apă şi cireşe.../ Acum, nu ne mai spunem nimic. (...)// Ne-am întâlnit într-un sărut./ Mâna ta era prelungirea mâinii mele.../ Acum, nu ne mai spunem nimic.".

Peisajele lirice desenate de Menuţ Maximinian răsfrâng terestrul şi celestul, cu primăveri eterne trăite în cadru interiorizat (*Primăvară în Transilvania*, *Stele albe*, *Seri de iarnă*, *E iarnă iar*, *Poveşti*, *Peisaj* etc.) sau cu primăverile sufletului, concentrate în *inimă*: „Am ţinut/ Inima în palmă/ I-am ascultat bătăile". Există mereu o intuiţie a transcendentului, un *prag* presimţit, dar şi un refuz al finitudinii. Zborul este desprindere de pământ şi depăşire a limitei, ieşire din lume, din sine, planare în spiritualitate. Ca om şi poet, Menuţ Maximinian este preocupat de trecere, de *lucrarea* care, goethean, poate da omului şansa răscumpărării, fixând numele în piatra timpului: „Mi-am scris numele/ Pe crucea din copac/ Semn al biruinţei (...)// Şi iarba va striga a Înviere." Poetul reia, ca Petru, în transcriere proprie şi repetabilitate, gesturi arhetipale: „De trei ori mă voi lepăda/ De haina cuvântului/ De trei ori...", deschide *ferestre*, *împarte aerul* şi coboară rugăciunea, lăsând lumina să-l invadeze, să-l cotropească: „Lumini invadând întunericul". Rădăcinile lui sunt în cer, într-o gravitaţie inversă („Ramurile copacilor cresc în jos,/ Rădăcinile prind viaţă spre cer."), doar aşa „ruga a încolţit", şi *ceţile dimineţii*, căzute pe ochi, pe suflet, pe lume, se pot risipi: „În barca sufletului/ Inima stă nemişcată// Voi păşi pe ape/ Până când izvorul/ Îţi va reda viaţa..." Poetul depăşeşte sentimentul marginalizării şi descoperă singurătatea creatoare, conştientizându-şi înaintarea în labirint, dar şi urmele lăsate: „...În urmă/ Cuvinte/ Scrijelite pe inimă." Semn al unui fragil optimism este „iubirea noastră", care repetă povestea lumii: „Amândoi/ Pagini din aceeaşi carte/ În oraşul în care luna vine din felinare. "

Călător în labirintul lumii, al cuvântului şi al poeziei, Menuţ Maximinian îşi conştientizează condiţia de *copil de apă*, copil al apei – apa timpului, ecou al heracliteanului *panta rhei*, condiţia de *trestie gânditoare*, descoperind, ca un personaj camusian, sensul trecerii, semn al metamorfozei interioare, de la stadiul de *solitar* la cel de *solidar*, frumuseţea condiţiei umane aflându-se în armonizarea cu ceilalţi: „Cărări/ Pentru oameni// Drumul de fier/ Pavat cu vise/ Şină cu şină// Un râu curge alături." Sensul ultim este umanist: pe cărările vieţii, oamenii îşi pot găsi propria cale, oferindu-şi, totodată, iluzia ieşirii din timp, lăsând răul/râul timpului să curgă *alături*...

Ana DOBRE

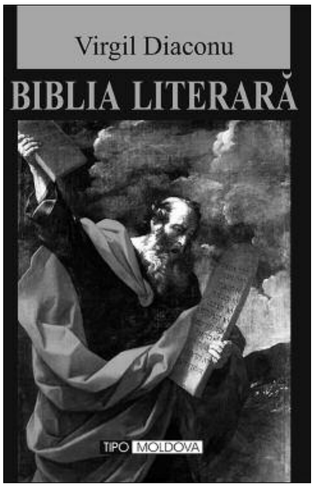
28 martie 2022

* Menuţ Maximinian, *Copilul de apă/Bimbo d'acqua*, Traducere în limba italiană de Livia Mărcan, *Prefaţă* de Constantin Cubleşan, *Postfaţă* de Andrei Moldovan, Editura Junimea, Colecţia *Cuvinte migratoare*, Iaşi, 2022.

Literatura biblică

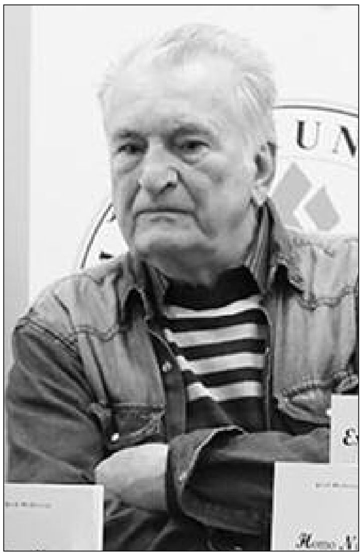
Ca o soluție la lumea strâmbă în care trăiesc, oamenii au inventat ficțiuni. Evadările în imaginație au ținut loc de hrană fizică și spirituală. Biblia este cea mai cunoscută și citită carte. Deși promisiunile ei nu s-au adeverit, oamenii o citesc cu nesaț și cred în ea. Nici nu-i interesează dacă ceea ce se spune este adevărat sau nu, dacă există sau nu Viață de Apoi, dacă Iisus a înviat cu adevărat, oamenii iau aceste povești fantastice drept adevăruri. Cui îi pasă că Biblia este întemeiată pe viziunea geocentrică asupra universului? Nimănui. De ce? Fiindcă, citind-o, pe oameni nu-i interesează decât ficțiunea. Și Biblia conține cele mai frumoase povești pe care le-a inventat mintea umană, mai ceva ca **Halima** sau **O mie și una de nopți**.

Numai marii poeți, profeți ai metaforei, pot să-și imagineze că universul a fost creat din Cuvânt, că la început a fost Cuvântul, că Dumnezeu era Cuvântul și că omul a fost creat din lutul peste care Demiurgul a scuipat și i-a dat viață! Și milioane de oameni cred în această poveste, nu în cercetările științifice, deși ele aduc probe indubitabile că geneza are alte cauze și explicații. Nu există ceva mai frumos decât să crezi că femeia a fost zămislită din coasta lui Adam! Este aici știință? Este poezie! Cea mai frumoasă poezie care s-a putut crea.

Nu cunosc decât un sigur artist care a concurat facerea, care i-a dat o replică pe măsură acestei poezii: Ion Popescu-Gopo, marele cineast și grafician, care a creat filme de animație ca **Scurtă istorie**, **Homo Sapiens**, **Alo, Hallo**, **Sancta simplicitas**, care duc miturile biblice în sferele umorului superior, imaginând un Omuleț (fără sex) care oferă lumii soluția plantării de flori pe toate planetele.

Încă din tinerețe, când am scris trilogia religioasă EXISTĂ, CHLIA și SOPHIA, am spus că ceea ce interesează din Biblie este literatura ei. Ea este partea cea mai vie. Și acest adevăr mi-a fost întărit la Athos, când am văzut cum trăiesc călugării athoniți această literatură, mai ales partea ei mistică, ambiguă, profetică (profețiile ei sunt ca un tsunami), fapt pe care l-am descris în cartea UN PĂCĂTOS LA ATHOS. Iar de atunci eu citesc Biblia ca pe o carte literară, plină de povești memorabile, plină de poezii fără egal, plină de parabole și înțelepciune, precum Pildele eterne ale lui Iisus Hristos. Iisus a cucerit lumea cu învățătura lui, fiindcă a avut marea idee să o comunice pe cale literară, prin parabole. Parabole care sunt o gridophanie bazată pe paremii.

Și, evident, toate sunt prețuite fiindcă au în ele vie morala divină. Sunt lecții de moralitate, de conduită, de conviețuire pașnică între oameni. În loc ca oamenii să se ucidă între ei, este de preferat să urmeze pildele din Biblie sau din basme.

În Lumea I, lumea în care trăim, bazată pe prima geneză, Ficțiunea este El Dorado. Și oamenii vor să trăiască în El Dorado, într-o țară a fericirii închipuite, chiar dacă în realitate trăiesc în mizerie. Sau poate tocmai de aceea.

Evident că Ficțiunea ține lumea în loc. În Lumea II, în utopia imaginată de mine, numită *Civitas Innocentiae*, realitatea se identifică plenar cu ficțiunea, fiindcă lumea în care oamenii trăiesc este o lume a Omului, creată de ei, nu mai este o lume a promisiunilor deșarte, o lume de bâsneli.

Dar ce greu este să ajungă până aici! Eu am prevăzut o astfel de împlinire peste o mie de ani.

Vor putea oamenii să renunțe la bâsneli, la vrăjeli, la ficțiuni? Nu vedeți, generalii care comentează războiul din Ucraina nu sunt crezuți, sunt crezute vrăjitoarele, niște babe care prevestesc cum va muri Putin și când se va termina războiul!

Adevărul suferă mereu, fiindcă Ficțiunea este mai tare decât el.

Dar până acolo, până la o lume a adevărului, să învățăm să luăm ce-i mai bun din literatura lumii. Și mai ales din Biblie.

*

O astfel de operație face scriitorul **Virgil Diaconu** în cartea **BIBLIA LITERARĂ** (Editura TipoMoldova, 2022). El selectează din Biblie acele pasaje pe care le consideră având o mare valoare literară, și le comentează.

Așa sunt **Facerea, Cartea lui Iov, Cântarea Cântărilor** și **Ecclesiastul**, acestea sunt cele patru mari secțiuni pe care le consideră stâlpii de boltă ai literaturii biblice. Și le citează aproape integral, apoi le analizează pe toate fețele, din punct de vedere istoric, religios și literar.

El se ține de faptele biblice, de informațiile clasice, nu răstălmăcește aceste informații, le consideră consacrate, nu face o cercetare rebelă, în care să ne arate altceva decât ceea ce știm, decât ceea ce este dat ca sursă sigură. Nici nu rescrie sau tălmăcește literar, actualizând sau creând noi parabole, așa cum a făcut Marin Sorescu, de pildă, din prima parte a cărții **Iona**, transformând-o într-o piesă de teatru. Dar marele său merit este că sintetizează toate aceste surse, toate interpretările operelor citate, cu trimiteri exacte, cu o fișă a lor completă. Ba oferă și interpretări originale, proprii, așa cum face în studiul despre **Ecclesiastul**, când analizează faimosul dicton al lui Solomon, *„totul este deșertăciune, deșertăciunea deșertăciunilor*”, considerând interpretarea Sfinților Părinți nepotrivită, fiindcă ei opun deșertăciunii pământești „binefacerile cerești”, care ne așteaptă în Viața de Apoi. Dar de ce să disprețuim viața și frumusețea, și înțelepciunea, și veselia, tot ce a creat mai frumos omul pe pământ, spune Diaconu, nu este o cale dreaptă și nici logică. Atunci de ce Dumnezeu, argumentează el, când a făcut lumea, după fiecare zi a facerii, privea lucrarea și spunea că este *bună*?!

Ecclesiastul a fost inclus în Biblie ca text canonic, adică text inspirat de Dumnezeu, abia după 800 de ani de la nașterea lui, în anul 553, la al V-lea sinod ecumenic, de la Constantinopol. Ca și **Apocalipsa** teologului Ioan. De ce? Fiindcă e un text fatalist. Orice există și orice se mișcă nu au sens, *„totul este deșertăciune, deșertăciunea deșertăciunilor*”. Nimeni nu-și explică acest fatalism. Nici Sfinții Părinți, cum am văzut, fiindcă ei opun realității deșarte „bunurile cerești” care ne așteaptă dincolo, în Lumea de Apoi, pe care nu o cunosc, n-au fost acolo, opun deci o iluzie, o fantezie, o închipuire, altfel spus, o deșertăciune. La fatalism răspund cu o pagină literară. Numai interpretând **Apocalipsa** lui Ioan putem înțelege de ce Solomon a spus că totul este deșertăciune. Eu l-am descoperit în *Apocalipsă* pe Dumnezeul Disident. Ioan justifică de ce totul e deșertăciune. Fiindcă Dumnezeu a greșit la facere, la geneza dintâi, de aceea se dezice de facerea sa, se dezice de lumea în care trăim, fiindcă și El constată că totul este deșertăciune. Și atunci promite că face o nouă geneză, *„un cer nou și un pământ nou*”. Dar a rămas la promisiune, nu a făcut această nouă lume. Însă a sugerat-o prin faptul că l-a înviat pe Fiul său, după ce acesta a spus *„Eli, Eli, lama sabahtani?*”. Acest strigăt de pe cruce este semnul deșertăciunii și poate fi un argument de ce teologii îl identifică pe Ecclesiast cu Iisus. Dar Învierea este o negare a deșertăciunii, dovedește că Dumnezeu nu și-a părăsit Fiul. Deci din nou o soluție literară, în fantezie! Ce poate fi mai fantezist ca Învierea?! Ea consfințește, după părerea mea, frumusețea omului, geniul lui creativ. Nu există poveste mai tulburătoare decât aceasta, a unui om născut dintr-o fecioară, răstignit pentru ideile lui, dar care învie din morți! Din ce lume face parte această poveste? Din lumea omului, din a doua geneză, așa cum am imaginat-o eu în romanul viitorului HOMO NOVUS, și am numit-o *Civitas Innocentiae*, care este o Cetate a Omului, care conservă tot ce a spus Diaconu despre frumusețea vieții.

Și BIBLIA LITERARĂ conține multe pagini de acest fel, care îți dau satisfacții spirituale. Este fascinant, de pildă, felul cum Diaconu interpretează cele două versiuni biblice ale *Facerii*. El spune că în Biblie sunt mai multe Biblii, cum ar fi o Biblie istorică și o Biblie a legilor, dar cred că ceea ce le leagă, toate aceste Biblii ale Bibliei, este literatura. Sau, altfel spus, inocența lor. Să nu uităm că anticii își comunicau legile prin versuri, care erau mai ușor de memorat de către mase. Versul este consubstanțial inocenței umane. Eu consider că *Facerea* este simbolul utopiei naive, asemenea artei naive, din care fac parte și filmele animate ale lui Gopo. Dar nu este prima utopie naivă. Prima se află în **Epopeea lui Ghilgameș**, scrisă cu trei mii de ani înaintea *Facerii* lui Moise. Moise a fost un învățat și sigur că a cunoscut scrierea sumeriană. Altfel nu se explică asemănările izbitoare. Tot ceea ce a imaginat Moise în *Facere* își are izvorul în cartea din Sumer. Cum este Potopul, de pildă. Însă evreii au știut mai bine să-și popularizeze utopiile decât alții.

Interpretările lui Virgil Diaconu nu privesc aceste probleme, și nici nu trebuie, el s-a concentrat pe marile falii literare ale Bibliei, iar interpretările sale sunt extrem de raționale și folositoare. El nu literaturizează literatura biblică, ci o explică doctrinar. O face înțelept, informativ, ca un profesor de religie. Și recomand Ministerului Educației să ia seama de această carte de învățătură biblică. O recomand și bisericii. Nu trebuie să citești Biblia ca să înțelegi cartea lui Virgil Diaconu. Cred că e mai bine să citești cartea lui ca să înțelegi Biblia! Adică să parcurgi drumul invers. Vei fi mai câștigat. Îmi imaginez orele de religie din școli cultivând aceste două căi pentru a gusta spiritul biblic: *Biblia literară* și filmele lui Gopo. Să citești interpretările *Facerii* ale lui Virgil Diaconu și să vezi filmele **Homo Sapiens** și **Scurtă istorie** de Gopo. Iată o educație spirituală solidă, în care se îmbină învățătura curată cu umorul superior.

Evident, Virgil Diaconu a creat un studiu, propria sa doctrină, diferită de doctrinele bisericești. Biblia a generat mii de interpretări, ca și o uriașă literatură inspirată de ea. S-a creat din ea Biblioteca Babel, cum spunea Borges. La o astfel de bibliotecă, precum Barnes&Noble, unde am adăstat ca la a doua mea casă cât timp am trăit la New York, există o secțiune specială dedicată Bibliei, cu mii de cărți. Cred că fiecare verset din Biblie a generat o carte. Numai **Psalmii** lui David au generat o întreagă literatură biblică. Și sunt numeroase părți din Biblie, precum cărțile profeților, pline de pagini literare memorabile. Forța Bibliei stă în Cuvântul ei, în virtuțile sale literare.

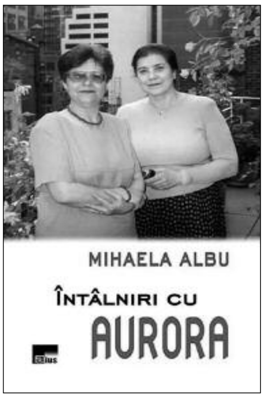
Acum, ne este imposibil să ne imaginăm viitorul fără Biblie. Dar va fi posibil. Iar Biblia va fi o carte literară cum alta nu mai există în arhiva care conservă valorile sacre ale lumii vechi.

Grid MODORCEA

Consemnări de istorie literară cu Mihaela Albu

Două lucrări recente ale prof. univ. dr. **Mihaela Albu** (*Întâlniri cu Aurora*, Editura Aius, Craiova, 2021; *Jurnalism cultural în exilul românesc, 1948–1989*, Editura Academiei Române, Bucureşti, 2021) – două contribuţii importante de istorie literară în registre diferite, datorate preşedintei Asociaţiei Culturale Internaţionale *Carmina Balcanica*, fondatoarea, cu cinci ani în urmă, la Craiova, a revistei pentru rememorarea exilului românesc, *Antilethe*. În vibraţia emoţională a stilului diaristic, prima dintre lucrări împărtăşeşte cititorului momente luminoase din întâlniri cu oameni de cultură, de artă, cu personalităţi ale vieţii spirituale româneşti de dincolo de Ocean, personalitatea Aurorei Cornu fiind în centrul atenţiei, prin ea motivându-se şi titlul cărţii. Cealaltă lucrare, despre jurnalismul cultural susţinut cu dăruire, în lumea liberă, de exilul românesc, în anii comunismului, este redactată în stilul sobru, academic şi de înaltă conştiinţă, în numele onestităţii istoriei literare – exilul, un capitol al demnităţii româneşti, parte din spiritualitatea noastră naţională. Tocmai pe această idee asociem cele două

lucrări care, dimpreună, relevă realităţi ale culturii noastre de pretutindeni, graţie dăruirii remarcabile a autoarei lor.

Volumul-jurnal *Întâlniri cu Aurora* apare în anul decesului celei care o vreme a fost soţia lui Marin Preda (1955-1959), personalitate aparte, poetă, prozatoare şi traducătoare, dar şi actriţă de film (*Le Genou de Claire* al lui Eric Rohmer). Aurora Cornu (n. 6 dec. 1931 la Proviţa de Jos – Prahova, a copilărit la Cornu, sub adopţia unchiului său după tată, m. la 14 martie 2021, la Paris), fascinantă prin personalitatea ei puternică, „este un spirit oral şi un spirit narativ prin excelenţă", dar care nu se iroseşte în descrieri. Pe ea o numără Marin Sorescu în *Jurnal. Roman al călătoriilor* (1999) în contul *exilului superior* românesc, alături de Cioran, Vintilă Horia, Virgil Tănase ş.a. Cum ştim, însă, Aurora Cornu este şi interlocutoarea lui Eugen Simion în volumul *Convorbiri despre Marin Preda* (1998).

Subiect sensibil, rămas încă în intimitatea celor doi, căsătoria Aurorei Cornu cu Marin Preda este generic redusă la personalităţile incompatibile ale acestora, care nu puteau concepe statutul secundar în relaţia cu celălalt („Aurora Cornu nu este omul jumătăţilor de măsură", p. 18). Mai târziu, însă, Aurora Cornu (devenită din 1965 soţia lui Aurel Cornea, inginer de sunet la Televiziunea franceză), „o femeie frumoasă în toată puterea cuvântului", atrăgea atenţia şi prin harul ei literar. Va mărturisi ulterior (p. 77) că, deşi l-a iubit mult pe Preda, „a vrut să-i dea şansa de a avea copii, de a avea o viaţă normală".

Cartea Mihaelei Albu, de la argumentul unui fragment din *Et in America. Lumi în oglindă* (1999-2009), din 11 septembrie 1999, şi până la nota din 15 martie 2021, despre decesul Aurorei Cornu, îşi adaugă, la final, un relevant *Dialog cu Aurora Cornu despre Eli Lot(h)ar, Giacometti... şi nu numai* (informaţii pentru mulţi inedite despre primul fiu al lui Tudor Arghezi, Eli Lothar, „fotograf celebru, director de imagine al lui Buñuel şi Jacques Prévert, prieten şi model pentru Giacometti", al cărui nume nu a fost mediatizat în anii comunismului). Este un prilej de istorie literară vie, de viaţă artistică, spirituală ce ţine în chip direct de istoria noastră literară.

Şi nu mai la urmă, un argument semnificativ al relaţiei americanului cu cartea, în ciuda oricăror aprecieri fugitive răutăcioase (p. 79-80): chiar şi după atacurile sinucigaşe din 11 septembrie 2001 revendicate de Al-Qaeda, „americanul are încă dorinţa să cumpere cărţi şi puterea să se gândească la cultură". Şi cum altfel ar putea să fie fidelă imaginea exilului românesc, dacă nu ar fi însoţită de „raţiunile" politice care au dictat-o? În acest sens, am reţinut ultima notă din cele 42 ale anului 2000, cea din 24 noiembrie: „Toată după-amiaza la Aurora. Discutăm despre ineditul, mai bine spus despre supranaturalul faptului comunicat de consulul general: Generalul Rădescu, conform dorinţei testamentare de a fi îngropat în ţară, când aceasta va fi scăpat de ruşi, a fost dezgropat din cimitirul din Queens. Nu mică a fost surpriza celor de faţă, când s-a ridicat capacul sicriului, să se constate că acesta... nu putrezise" (p. 72).

Celelalte note de jurnal sunt cât se poate de relevante pentru viaţa spirituală a exilului românesc de peste Ocean. Iată un fragment din 26 octombrie 2000: „Azi la Aurora, din nou discuţii şi poveşti despre oameni. Îmi spune că a asistat (sau a provocat) naşterea unor idei. Ca de exemplu ideea despre amplasarea unei statui a lui Eminescu la Paris. Stătea la Washington cu Aurel (Cornea, **n.n.**) şi îl aveau în vizită pe Ion Vlad. Uitându-se pe fereastra apartamentului, de la etajul 6-7, acesta vede o statuie şi întreabă a cui este. Aurora îi răspunde că este Taras Şevcenko. Scriitorul ucrainean – în plin centrul capitalei americane, iar Eminescu nici măcar la Paris? De aici au urmat demersurile, şi azi avem o astfel de statuie la Paris." (p. 70). Viaţa newyorkeză, printre oamenii de cultură, este un prilej de cunoaştere directă, şi de aceea are frecvent valoare de document şi de istorie spirituală (*fotoalbumul* de la final, cu 14 fotografii color, este un apendice ilustrativ cu aceeaşi valoare de document): „Nu am scris nimic în ultimele zile, ocupată cu

vizitele la prieteni – Aurora, care ne-a invitat la masă și i-a dat Denisei cartea cu scrisorile lui Preda, scriindu-i să nu accepte niciodată o dragoste mai *lejeră*, apoi la Pamela, care mi-a mai povestit întâlnirea cu Eliade la Lisabona, părerea de rău că nu s-a dus la Carol și Lupeasca atunci când aceștia invitau, doreau români” (p. 116). Sau: „Ca de obicei, Aurora spune multe povești reale. Una este despre Victor Eftimiu, cel care-și făcuse din casă un loc de întâlniri nu tocmai ortodoxe” (p. 59) – numeroase informații, impresii, opinii, dar și picanterii care dau culoare *jurnalului* și-i fac lectura cu atât mai captivantă.

Jurnalismul cultural în exilul românesc este o carte de altă factură, dar și ea tot în sensul istoriei spiritualității românești exilate, cu o privire exhaustivă asupra presei culturale din viața românilor nevoiți să ia calea pribegiei, un studiu de înaltă ținută, cu un *cuvânt înainte* despre jurnalismul cultural din exilul românesc de azi, semnat de Cornel Ungureanu. Că diaspora românească, altceva decât exilul românesc, se bucură și ea astăzi de jurnale editate peste hotare de români cu vocații mediatice, este un indiciu că spiritul românesc are nu doar propriile structuri de conținut în care se reconstruiește, ci și trebuințe ale propriului destin căruia îi urmează.

Lucrarea se bucură de o deschidere orientativă prin câteva citate (*motto*) din mari nume ale exilului românesc (Mircea Eliade, Monica Lovinescu, Vintilă Horia) sau din articolul-program al uneia dintre cele mai longevive publicații, *Revista Scriitorilor Români*, editată în Germania, 1962-1990. Publicistica exilului, activitatea de care nu trebuie să ne fie rușine – zicea Eliade –, este o activitate culturală memorabilă a românilor din exil, o misiune ca o baricadă, după Monica Lovinescu, prin care *români de neam bun au dus la capăt vocația lor pentru binele omenirii și renumele neamului românesc*, adaugă Vintilă Horia.

Cuprinsul cărții, elaborat riguros (primul *val* al exilului anticomunist, breviar istorico-geografic, semantica titlurilor, articole-program, autori și rubrici, studii și eseuri culturale, jurnale și memorii etc.), recomandă lucrarea ca pe una de referință și de amploare, cu o documentare pe măsura scopului său recuperatoriu și integrativ, ea urmând *Enciclopediei exilului literar românesc, 1945-1989. Scriitori, reviste, instituții, organizații* a lui Florin Manolescu (2003), dar și *Presei literare din exil* (2011), a aceleiași autoare. „Împărțirea temporală și zonală”, spune Mihaela Albu (p. 17), „este un criteriu care va ajuta la crearea unei perspective (cel puțin parțiale) și la o mai clară orientare asupra activității publicistice datorate unor reprezentanți de frunte ai exilului, iar cea tematică va da imaginea principalelor preocupări în plan cultural ale scriitorilor jurnaliști”, dar și pentru dimensiunea sociologică a fenomenului cultural în contextul exilului românesc pe un interval de o jumătate de veac (datele și sistematizările din lucrare slujesc oricum acestei dimensiuni). „Volumul este, în cele din urmă, o invitație la cunoașterea unor texte (nu puține de reală valoare literară), la cunoașterea unor jurnaliști (și scriitori) mai puțin (sau deloc) mediatizați (încă) la noi, la înțelegerea fenomenului exilului în cele din urmă și a excepționalei *rețele* culturale care se crease dincolo de granițele țării, dar și dincolo de opinii, orientări politice și religioase, de distanțe și vârstă” (p. 18), precizează Mihaela Albu, aducând totodată suficiente argumente care să infirme teza „dezbinării” exilului, clamată de unii necunoscători.

Sinteza de la începutul lucrării despre exil – „capitol al demnității românești” – face utile demarcații în relația denotație/conotație între exil, emigrație și diasporă, cărora le adaugă imaginea istorico-politică a României anilor ‘50-‘60, vorbind despre rusificare și îngrădirea libertății de exprimare, despre ideologii incompatibile și *primul val* al exilului politic și al autoexilului. Autoarea întregește sub acest titlu o sinteză pe care a socotit-o și se dovedește utilă, după o serie de alte titluri publicate pe tema exilului (vezi p. 296, în postfața lui Dan Anghelescu), preocupare anunțată de acum două decenii, o dată cu volumul *Citind la New-York scriitori români*, dar și mai concret, din 2008, cu volumul consacrat ziarului *Lumea liberă*, cu monografia celui mai longeviv ziar al exilului românesc, *Luceafărul*, de la Paris, sub titlul *Reviste literare ale exilului românesc*, cu cele două volume de „recuperare și valorificare critică” a *Presei literare din exil* (I - 2009; II - 2011), etc.

După schițarea succintă a climatului politic din anii instaurării comunismului în România, până la iluzia „dezghețului” de după 1960 și la speranța într-un reviriment cultural, presa culturală susținută de românii din Occident își asumă misiunea de înaltă conștiință, și nu numai, că slujește nevoilor spirituale ale exilului, dar atrage atenția consecvent asupra derapajelor politice din țară și a abuzurilor împotriva neamului cu modele străine de ființa românească. Ne referim aici la articolele-program ale revistelor, primul dintre acestea fiind parizianul *Luceafărul*, din care se citează *in extenso*: „Dictatura culturală a actualilor ocupanți încearcă restaurarea vremurilor de mult apuse ale Fanarioților și Regulamentului Organic. Nu înseamnă a ne atribui vreun merit declarând pur și simplu că respingem o asemenea concepție retrogradă, obscurantistă și reacționară a literaturei și culturei în general, impusă prin normativele ocupantului și susținută prin mitralierele lui” (p. 116). Sau și mai explicit, și mai răspicat: „De nenumărate ori pământurile ei au fost încălcate, prădate și urgisite; adesea, neamul nostru și-a pierdut și plăpânda neatârnare pe care izbutise s-o apere împotriva tuturor vitregiilor. Dar niciodată nu s-a încercat, ca în zilele noastre, să i se batjocorească sufletul. Niciodată nu s-a urmărit cu o atâta înveninată înverșunare răstălmăcirea tradiției noastre autentice. Astăzi, în România, niciun autor clasic nu mai poate fi cetit în textul lui integral...” (p. 117).

Articole similare vor fi redactat și revista lui Horia Stamatu, *Libertatea românească*, la Madrid, în 1951, revista *Înșir’te, mărgărite* din Brazilia, *Cuget românesc* de la Buenos Aires, *Revista Scriitorilor Români* și multe altele. Activitatea publicistică a exilului nostru a fost intensă, polul cel mai influent fiind Parisul; în Franța se tipăresc 14 reviste, în Spania trei, în Germania opt, la Roma cinci, în Statele Unite trei – corespunzătoare primului val. Cel de al doilea val adăugă alte și alte publicații la fel de importante și de consecvente spiritului românesc: *Limite*, *Ethos*, *Lupta. Le combat* (Paris), *Apoziția*, *Dialog*, *Curentul* (Germania), *Columna* (Italia), *Alergătorul de la Marathon* (Danemarca), *Noi*, *Exilul solitar*, *Comuniunea românească*, *Micron*, *Lupta. The Fight*, *Universul liber*, *Agora*, *Polemici* (Statele Unite), *Cuvântul românesc* (Canada) și multe altele, asupra cărora Mihaela Albu face observații privind semantica titlurilor, scrie despre fondatori și redactori, despre colaboratori, colaborări, despre tematici predilecte, despre rubrici, despre poezie și proză, despre eseuri, jurnale și memorii, traduceri și portrete. Iar după concluziile sale pertinente, argumentate riguros, autoarea adaugă cuvenita bibliografie și indicele de nume care vin nu doar în sprijinul cititorului de specialitate.

Așa, Mihaela Albu, cum se menționează pe coperta a IV-a, asigură „cunoașterea ziarelor și revistelor din exil și le repune în circuitul cultural din țară – necesitate de prim ordin, având în vedere valoarea celor care au semnat în paginile acestora, precum și faptul că multe dintre creațiile literare au fost publicate inițial în presa literară.”

Iulian CHIVU

Matei Vişniec, poetul. Începuturi

Debutul lui **Matei Vişniec** a însemnat deschiderea fără ceremonial aplicat a unui panteon gol. Nu biograficul a decis textul evidenţelor, dar şi în volumul *La noapte va ninge* (1980), complicitatea eului auctorial, suportând alchimismul fatal din discursul optzecist, delimitează esteticul şi particularizează doar complexele realităţii. Discursul exclude unităţile constitutive ale emoţionalului „impresionist”, rezoluţiile imaginarului, şi ele dezvoltate major, eseistic, sunt purulente, dau în clocot peste instanţa analitică a raţionalului, iar poemul devine, firesc, încă un caz-limită din lungul drum al operaţiunii dezvăluirii Marelui Text. Orice *încheiere* sfârşeşte în *durată* şi orice *prezent* sfârşeşte în *trecut*.

La punctele de interferenţă ale demistificărilor (limitele planului secundar), poezia lui Matei Vişniec pune

probleme de interpretare (*„e cineva în miezul adormit al materiei/ şi are nevoie de ajutor?”*), spaţiul-linie e realitatea convertită în mod/modalitate de *lectură* a lumii-geneză, structurează peste reţeaua textului fluent parametrii unei afecţiuni care denunţă fantasma artificiosului (*„E o zi/când fluturele vine/şi mi se aşează/pe ţigara aprinsă/eu îl privesc uluit/cum se face scrum/îmi dau seama că este vorba/de o sinucidere/cu substrat politic/dar nu înţeleg de ce a ales/tocmai ţigara mea”*), înlătură crusta autoironică a discursului şi riscul de a eşua în reverie şi badinaj. Or, modul în care poemul lui Matei Vişniec se „răsfaţă” în strategii ale evocării simili-parodice sau în etalarea unui cinism al resorbţiei realului reprezintă jaloane ale unui program estetic. E aici şi un patetism visceral faţă cu evocarea ruinelor memoriei, morfologia imagismului e filtrată printr-o relaţie de geneză reciprocă a eului auctorial şi a *conştiinţei* poeziei de a fi pentru sine funcţia recuperatorie. Lumea, deci, cu toate ale ei, este *condiţia* indiscutabilă a poeziei: *„Astăzi poţi să rămâi acasă, îmi zise tata/poţi să te odihneşti şi tu/atâta doar, ia calul cel şchiop/du-l şi tu în pădure, du-l şi tu undeva/şi trage-i şi tu un glonte în cap//astăzi poţi să nu vii la instrucţie/îmi zise sergentul, poţi să rămâi aici/poţi să înveţi şi tu ceva/atâta doar, ia calul cel şchiop/du-l în pădure, du-l şi tu undeva/şi trage-i un glonte în cap//acum voi fi a ta/dar ia şi tu calul cel şchiop/du-l şi tu în pădure, du-l şi tu undeva/şi trage-i şi tu un glonte în cap”* (*Astăzi poţi să rămâi*, p. 21)

Viaţa reprezintă acest vodevil al coerciţiilor, energia imaginaţiei va înrobi senzuala irealitate, fascinaţia e supusă anamorfozei. Fastul e al seducţiilor decorului, butaforia ludică marchează brutal etapele de-construcţiei (*„iar de undeva din faţă/se aud cuvintele grele/ale cioplitorilor de statui”*), şi totul trebuie re-orientat, totuşi, către un scenariu lumesc. Numai că intenţionalitatea translatării imaginarului iscă ontologiile altui imaginar, cronofag, reţeta spectacolului mimând o structură enigmatică livrată peisajului mundan. Exerciţiul denunţării realului devine, subit, proiect generativ, iar discursul dilatărilor enunţă aleatoriul între paradigmele experienţelor *secundarului*. Eul contemplă codul de reguli, nu lumea ca proiect al fericirii, interogativul e o stare urmând încifrărilor, febra thanatică redefineşte ireductibilul: *„Îl vedeţi pe bărbatul acela singur?/ei, bine, bărbatul acela singur/ a îmblânzit toate păsările/s-a terminat cu păsările/orice pasăre trece acum pe lângă mine/spunând bună ziua/nu mai poţi goni o pasăre/de pe umărul tău/fără ca pasărea să-ţi spună/mă scuzaţi, n-am vrut să fac asta/credeţi-mă/nu mai poţi să încaleci o pasăre/fără ca pasărea să te întrebe unde/unde vreţi să mergeţi dumneavoastră?/(...)/şi spui mai lăsaţi-mă în pace/ce vreţi să ştiţi totul?”* (*De ce vreţi să ştiţi?*, p. 24-25)

Jubilând, parcă, în vastele perspective anamorfotice, mizând un arhetip (onirism *întors*), poetul se dedică aproximabilului, intruziunilor fugace, adesea cu o jucată aroganţă agresivă, uneori debusolat în nedesăvârşire, alteori suveran în propriile-i „facsimilări” după realitate. Doar că eul, caterisit ca amprentă a tuturor configurărilor (estetism pur), rămâne un nedumerit, un nedefinit cât ritualul liric parcurge metabolizarea creativă. Toate acestea, şi încă multe altele, se numesc Poezie.

Ionel BOTA

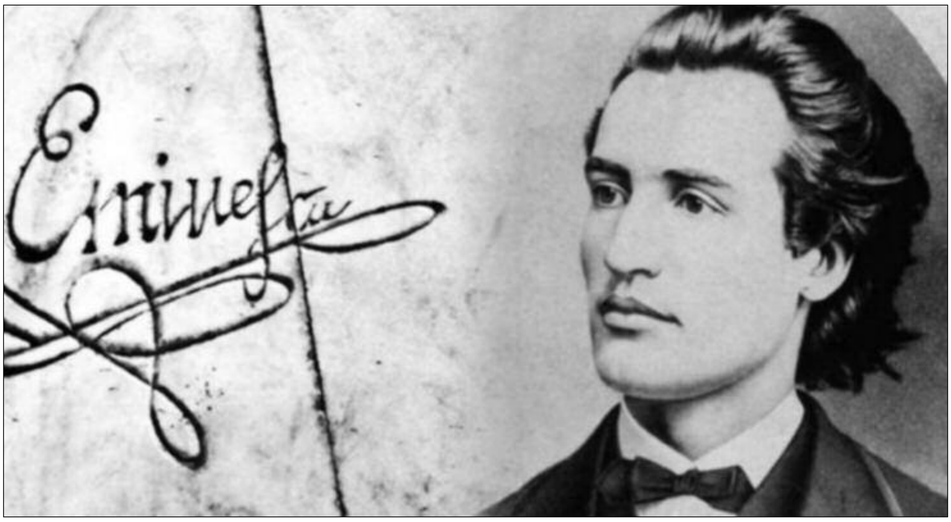
Supliment îngrijit de Virgil DIACONU

ARTE POETICE

■ Nr. 100
■ Iunie 2022
Cafeneaua literară

Ancheta Cafenelei literare

POEZIA LUI EMINESCU ȘI POEZIA CONTEMPORANĂ

În speranța că nu ne-am osificat și că încă ne mai punem problema valorii și a destinului poeziei, vă propun să răspundeți la întrebările acestei anchete exact așa cum credeți de cuviință.

1. S-a discutat foarte mult și în fel și chip, în literatura noastră, despre poezia lui Mihai Eminescu. Ce critic/critici credeți că a/au analizat mai bine, mai aproape de ființa ei, poezia lui Eminescu?

2. Cum evaluați, astăzi, poezia lui Eminescu? Este ea (1) o poezie de excepție, o capodoperă, ocupă ea o poziție centrală în canonul literaturii române, (2) este o poezie de valoare medie, ori (3) este o poezie modestă, sau chiar minoră, după cum au decretat într-o anchetă mai mulți scriitori tineri, în revista *Dilema*, din 27 februarie 1998? Pentru un alt poet, optzecistul Călin Vlasie, „Eminescu este idiotul naţional" (interviu cu poetul Daniel Corbu, în revista *Feed Back*, nr. 2/2005), iar pentru Cezar Paul Bădescu, autorul antologiei *Cazul Eminescu* (Paralela 45, 1999), Eminescu este un „poet inert și ridicol"…

3. Ce caracteristici, trăsături sau constante poetice (estetice), sau numai pseudopoetice (pseudoestetice, deci modeste), credeți că are poezia lui Eminescu, raportată, firește, la cerințele estetice ale poeziei majore de astăzi sau ale poeziei majore din secolul XX? Sau raportată la poezia majoră dintotdeauna? Ce vă seduce sau ce vă nemulțumește în poezia lui Eminescu?

4. Dacă apreciați poezia lui Eminescu, în ce serie de 5-10 poeți de valoare o includeți?

5. Ce poeți, români sau străini, credeți că se situează înaintea poeziei lui Eminescu?

6. Ce influență a avut poezia lui Eminescu asupra poeziei (românești) ce i-a urmat? A ridicat sau a coborât ea calitatea (valoarea) poeziei noastre?

7. Cum este poezia de astăzi față de poezia lui Eminescu? Prin ce caracteristici îi este superioară? Sau prin ce caracteristici îi este inferioară?

8. Este Eminescu astăzi un poet citit de lectorul obișnuit?

Virgil DIACONU,
6 martie 2022

ZENOVIE CÂRLUGEA

Critic și istoric literar, redactor-șef „Portal-MĂIASTRA", Tg.-Jiu

Posteritatea adevărată a scriitorilor, se știe, nu este aceea pe care și-o aranjează fiecare

1. Față de Mihai Eminescu, critica și eseistica și-au cam făcut datoria. De la Titu Maiorescu la G. Ibrăileanu și E. Lovinescu, de la G. Călinescu, Vianu, Streinu și Cioculescu, la Negoițescu, Edgar Papu, de la Rosa del Conte la Amita Bhose, Alain Guillermou, László Gáldi, de la Eugen Simion, Mihai Cimpoi, Zoe Dumitrescu-Bușulenga la Ioana Em. Petrescu, Theodor Codreanu, Tudor Nedelcea, Alex Ștefănescu ș.a., de la Perpessicius, Petru Creția, Al. Oprea, D. Vatamaniuc, la editologii de azi: Eugen Simion, ajutat efectiv de Mircia Dumitrescu (ediția-eveniment facsimilată în 38 de volume a manuscriselor lui Eminescu), Nicolae Georgescu și Valentin Coșereanu, lucrurile au fost puse în ordine și s-au lămurit. Numai cine nu a trecut prin contribuțiile celor amintiți ar putea rămâne... nelămurit, ca s-o spun cu desuetudine!

2. În partea ei de rezistență, da, poezia lui Eminescu este „o poezie de excepție, o capodoperă". Dincolo de „dilematicii" care s-au umplut de ridicol (precum cel ce scuipă împotriva vântului sau nu știu eu ce vor mai face împotriva fenomenului...), Eminescu rămâne reper în evoluția literaturii române. Am auzit că, într-o universitate olteană, un tânăr (desigur, „neomarxist" până-n plete!), care propune studenților scriitori din secolul al XIX-lea, evită să-l „predea" pe Eminescu, fiind mai ispitit de Grigore Alexandrescu, Bolintineanu, Odobescu ș.a. E foarte bine că-i „propune" pe aceștia, dar să nu fi auzit acest tinerel școlit, zice-se, prin universități occidentale, de Eminescu... La început am simțit un sentiment de revoltă, dar, mai apoi, gândindu-mă la cât de mult a decăzut învățământul universitar în România postrevoluționară (cu doctorate plagiate, cumetrii, veresii, servituți reciproce etc.), mai ales azi, în contextul „corectitudinii politice" - care vine de prin universitățile americane, ca directivă globalistă -, mă gândesc la infirmitatea intelectuală a unui român care-l repudiază pe Eminescu. Îl compătimesc pe tânărul conferențiar, mângâindu-l deocamdată cu îndemnul de a-l răsfoi pe Eminescu, ca să descopere multe din cele ce lipsesc unui intelectual desăvârșit, mai ales unui comentator și ideolog literar... Iată și alt aspect, la fel de grav (deopotrivă „tolerat" de societatea românească): o țoapă, care umblă pe la Festivalul Eminescu de la Botoșani, având tupeul să candideze la Premiul de debut, a declarat, vezi Doamne, că „și Eminescu a scris poezii pornografice", asta ca să-și legitimeze făcăturile *lgbt*-iste, de un feminism deloc la locul lui, dimpotrivă, frizând exhibări sexiste și tot tacâmul „noii revoluții"... Desigur, anomalii culturale, mode de aiurea (susținute de unii confrați, asta e foarte grav!), care trebuie tratate cu taxonomia maioresciană a acelui „în lături!", lăsând Timpului judecata de apoi. Ar fi multe de spus aici, deocamdată numai această minimă convingere, și nu impresie. Scriu la ceva mai detaliat și concret pe tema asta...

3. „Cerințele estetice ale poeziei majore de astăzi sau ale poeziei majore din secolul XX", cum ziceți Dvs., sunt cam aceleași, tot esteticește vorbind, dar, desigur, fiecare curent literar cu estetica și ideologia lui, cu variabilitatea tematică etc. Însă, cum probabil deja știți, găsiți în canonul romantic eminescian întreg arsenalul: atitudinea omului față de viață, moarte, existență, univers, realități istorice și sociale, natură, spiritualitate, destin poetic etc. Nu-i cereți „să vorbească" în limba poeziei postmoderniste, deși constat că mulți scriitori optzeciști și din generațiile următoare nu-l evită pe Eminescu, dimpotrivă, se poziționează în atitudini creatoare ce exprimă o fertilă intertextualitate și prețuirea deplină, nu disprețul, intoleranța, grandomania, ifose neomarxiste...

4. Cred că e clară pentru toată lumea literară (și pentru cititorul nu neapărat profesionist) ordinea firească stabilită de istoriile literare, nu pe criterii de „corectitudine politică" sau alte insanități ideologice: Eminescu, Macedonski, Bacovia, Arghezi, Blaga, Nichita, Sorescu... Alții, până la nouă-zece, sunt de la optzeciști încoace, cărora nu le dau numele, bănuiți de ce... Are ea istoria literară grijă să-l pună pe fiecare la locul lui meritat, dar pentru asta este nevoie de Timp. Căci, să nu ne iluzionăm, posteritatea adevărată a scriitorilor, se știe, nu este aceea pe care și-o aranjează fiecare. Timpul lucrează în favoarea adevăratelor valori, mai ales a celor nerecunoscute sau care nu preferă prim-planul scenei literare, menținându-se într-o poziție mai retrasă, de unde se pot vedea foarte multe „motive" și „noduri" ale Covorului...

5. La noi, înaintea lui Eminescu? Dar nu așa, ca într-o sală cu scaune permutabile, înțelegem noi literatura, mai ales când e vorba de capodopere, de scriitori de geniu. Eminescu este primul nostru scriitor de geniu (a spus-o de mai multe ori chiar Titu Maiorescu), toți care au urmat l-au cultivat în poezia lor, mai direct sau mai subtil (nu vorbim aici de „suferindul" Macedonski, căruia i-am dedicat o carte), de la Bacovia la Arghezi, de la Blaga la Nichita... Da, Nichita, într-o manieră intertextualistă, comunică direct cu Poetul național, căruia i-a purtat o prețuire nemaipomenită. S-a apropiat foarte mult de Eminescu, rămânând de multe ori complexat/ profund impresionat, de la „Sensul iubirii" din 1960 (vezi poemul „O călărire în zori" dedicat „lui Eminescu tânăr"), până la poezia din ultimele volume, precum „Operele imperfecte", în care vedem că „obsesia Eminescu" nu a încetat. Ba chiar în cărțile de publicistică-eseuri, de „tablete" atât de interesante, precum „Respirări" etc.

6. Nu încape îndoială, există o probată influență a poeziei eminesciene la poeții ce au urmat, în sensul acelor „influențe catalitice" de care vorbea Blaga în „Trilogia culturii". S-au scris pe această temă studii valide (Bacovia, Arghezi etc.). Eminescu a însemnat *școala majoră* a poeților noștri, care au asimilat această lecție într-un mod original. Cine *a reușit* la acest examen a devenit cineva, cine nu, a rămas un suferind, de plan minor, fie el și avangardist sau „neomarxist", cu cadavre prin debarale, cu spiriduși „minori" sau „idioți" la purtător! Există un soi de „cârtitori" antieminescieni care s-au ștampilat cu propriile aberații și insolențe, de care nu se vor șterge

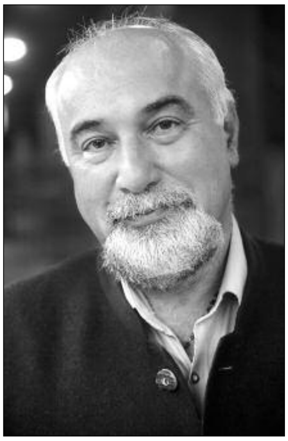
niciodată, ca un găinaţ de păsărică pe statuia din sinea lor că ar fi, ar reprezenta ceva... E prea mare Războiul, iar tribul de piticoţi gălăgioşi, credeţi-mă, nu rezistă... Vorba lui Maiorescu: „nu rezistă celula!" Asta e!

7. Poezia de azi este după chipul și asemănarea vremurilor în care au scris și trăit poeții, epocă numită postmodernism, căreia i s-au găsit succedanee moduri estetice: transmodernism, metamodernism sau, țineți-vă! - după un caraghios confrate mimând „critica" și „eseistica" în care întoarce carul „pe interzis" -, *meta-trans-post-modernism!* Las-o dracului, că măcăne... Să te crucești, nu altfel! Dar fiecare pasăre...

8. Da, lectorul obişnuit îl preţuieşte mai mult pe poetul şi gazetarul Eminescu decât „specialistul" cu ifose din epoca postcomunistă, care-i găseşte tot felul de hibe (nu le mai repetăm, că şi aşa s-au devalorizat precum tinichelele aurite). Dacă, în aceeaşi manieră, i-am întreba pe englezi de Shakespeare, pe francezi de Hugo, pe italieni de Dante, pe nemţi de Goethe, pe ruşi de Puşkin, pe americani de Poe ş.a.m.d., cred că am fi măsuraţi cu privirile de sus în jos şi de jos în sus, luându-ni-se, cu suspicioasă deferenţă, statura culturală, crezând că glumim etc...

Eu, fiind onest, îi deplâng pe antieminescieni, punându-mi totodată întrebarea „ce-i mână pe ei în luptă?", căci, de bună seamă, există acel „mobil" de trufie gonflabilă, de interese meschine, de vedetism cultural, de „Gică-contra", de donquijotism ridicol, cu tichie de mărgăritar la purtător ş.a.m.d.... *Transeat,* că nu ştiu ce fac, vorba Scripturii. Nu că l-am „deranja" pe Poet, ne-am produce nouă înşine indispoziţii, disforii, într-un mod cu totul inutil. Dar să ştiţi că în calea marilor valori totdeauna au existat probe „de foc", depășite de acelea ca şi cum nici nu ar fi existat. Cam acesta este şi cazul lui Eminescu, pregătit să înfrunte nu numai secolul în care am intrat şi, desigur, de peste două decenii, lungul mileniul al III-lea, căruia nu ştiu câte valori literare îi vor rezista, alături de Eminescu. *Vom trăi şi vom vedea...*

Tg.-Jiu, 25 martie 2022

VARUJAN VOSGANIAN

Poet și prozator

Eminescu a devenit universal pentru că a atins profunzimi care nu au limbă maternă

1. Cred că nu există vreun critic important, de la Titu Maiorescu încoace, care să nu fi cercetat poezia lui Eminescu. Unii dintre critici au meritul de a fi adunat laolaltă scrierile sale, făcând o muncă tenace de culegere și descifrare a textelor publicate și a manuscriselor. În această direcţie i-aş menţiona pe Dumitru Vatamaniuc și Perpessicius. Lor l-aş adăuga și pe Petru Creția, care a și fost director onorific al Memorialului de la Ipotești. De amintit este și proiectul de succes al editării de către Academia Română, sub coordonarea lui Eugen Simion, a manuscriselor poetului.

Deși nu și-a propus o exegeză sofisticată a operei eminesciene, am citit cu plăcere seria „Eminescu – poem cu poem" realizată de Alex Ștefănescu.

2. Ancheta dumneavoastră mi se pare oarecum surprinzătoare. Eu cred că în privința locului pe care îl ocupă Mihai Eminescu în literatura română lucrurile sunt deja lămurite. A trecut, de atunci, suficient timp, încât putem să avem o privire cuprinzătoare a rolului pe care Eminescu l-a avut în evoluția nu doar a literaturii, ci și a culturii române, în general. Să întrebi astăzi dacă Eminescu e un poet mediocru sau de-a dreptul lipsit de valoare („modest", cum spuneți) e o întrebare cel puțin lipsită de pudoare, asta ca să fiu eufemistic.

După această introducere, vă imaginați că mă număr printre cei care socotesc poziția lui Mihai Eminescu ca fiind una de preeminență. E suficient să aducem argumentul privind contextul istoric. Imaginați-vă, Mihai Eminescu a scris poezie într-o perioadă când literatura română se afla în pragul modernității ei. Dacă îl veți compara pe Eminescu cu contemporanii săi, veți observa lesne cât de departe era el de aceștia. Nu uitați că Eminescu și-a scris versurile într-o limbă română care abia se desprindea din grecisme și slavonisme. Pe vremea când micul Eminovici deslușea literele, încă se mai scria în alfabetul de tranziție. Un mare număr de cuvinte pe care le utilizăm astăzi, fie prin evoluția intrinsecă a limbii, fie prin integrarea neologismelor, nu existau pe vremea lui. Așa cum Vechiul Testament, utilizând doar câteva mii de cuvinte (cinci mii, dacă nu mă înșel), ne-a dăruit texte de o profundă frumusețe și înțelepciune, tot așa, Mihai Eminescu a reușit să așeze pe roata olarului și să dea formă de amforă unui lut încă nedezmeticit.

Cei care vorbesc în răspăr despre Eminescu o fac pentru a-și găsi o celebritate nemeritată. Ca dovadă că și dumneavoastră îi citați, deși poate că n-ați fi făcut-o dacă v-ați fi referit doar la poeziile lor, ignorându-le impietățile.

3. Cred că v-am răspuns, deja, într-o anumită măsură. Poezia lui Eminescu este complexă, abordează specii diferite, este inovativă în ce privește versificația și rima, este patriotică, fără a fi găunoasă, are tematică populară, fără a fi naivă, este religioasă, dar nu habotnică, vorbește cu măreție despre nimicnicia trecătoare a omului, este lirică, fără a fi plângăcioasă. Eminescu a creat, în același timp, și basme, și fantasme. A scris cu aceeași simplitate despre frunze și ramuri, dar și despre simboluri. A devenit universal pentru că a atins profunzimi care nu au limbă maternă.

În ce privește actualitatea sa, e destul să amintim *Odă (în metru antic)*, un poem pe care poetul l-ar fi putut scrie și astăzi, fără să se observe că omul e mort de atâta vreme.

4. Nu înțeleg de ce unele întrebări sunt puse în așa fel încât să ne îndemne la o minimalizare a poetului Eminescu. Mă întrebați în ce serie de poeți l-aș include, dar includerea presupune înglobare, or, Eminescu a fost un precursor, el nu poate fi înglobat. E ca și cum ați dori să includeți cometa în coada cometei.

Eminescu a fost călăuză pentru numeroși poeți sau chiar pentru generații de poeți. E greu de spus cum ar fi scris Blaga, Nichita Stănescu sau Mircea Cărtărescu fără ascendența lui Eminescu.

5. Poeții nu sunt ca munții, ci ca fântânile. Pentru a ști dacă un munte e mai înalt decât altul, e destul să-i privești și să-i măsori. Dar cum poți ști dacă o fântână e mai adâncă decât alta? E nevoie să-i guști apa, după limpezimea răcoroasă îți poți da seama de adâncimile ei. De aceea eu spun că nu există culturi mari și culturi mici. În privința asta nu am niciun complex. Există doar culturi mai cunoscute și altele mai puțin cunoscute. Fântâni din care nu s-a băut îndeajuns, pentru a le intui profunzimile.

Poezia românească este remarcabilă. Poeții secolului douăzeci românesc sunt de primă mărime. De pildă, poezia de limbă română nu este cu nimic mai prejos decât cea de limbă franceză. Arghezi nu e mai prejos decât Paul Valéry, iar Marin Sorescu e mai bun decât Jacques Prévert. Faptul că poeți precum Ion Barbu, Virgil Mazilescu sau Mircea Ivănescu au fost prea puțin traduși nu diminuează cu nimic din meritele lor.

Același este cazul lui Mihai Eminescu. O existență tragică, precum cea a multor mari poeți ai secolului XIX: Aleksandr Pușkin, Edgar Allan Poe, George Gordon Byron, Mihail Lermontov, Petőfi Sándor sau Hristo Botev. O atitudine civică fermă, lipsită de concesii. Refuzul onorurilor care i se păreau, poate nu tocmai paradoxal, degradante. O înclinație către specificul național. Invocarea marilor religii ale lumii și accesul la dezbaterile filosofice ale epocii. Toate acestea fac din Mihai Eminescu un poet cu rang de universalitate. N-aș ști să vă spun dacă e sau nu mai bun decât ceilalți poeți evocați mai sus sau decât alții de pe podiumul european. Ar fi ca și cum ar trebui să spun că o limbă e mai frumoasă decât alta.

6. Am răspuns deja la întrebarea asta. Cred că, într-un fel sau altul, toată poezia românească, de la simboliști până la douămiiști, îi datorează, într-o măsură mai mică sau mai mare, câte ceva lui Eminescu. Așa cum proza și dramaturgia românească datorează câte ceva lui Creangă, lui Caragiale sau lui Slavici. Mă întrebați dacă a ridicat valoarea poeziei noastre? Vă răspunde chiar Eminescu, în *Epigonii*.

7. Frumosul în artă nu are vârstă. Claudio Monteverdi nu poate fi comparat cu Giuseppe Verdi sau cu Rossini. Bach nu poate fi comparat cu Mozart sau cu Beethoven. Pictorii întunericului din peșterile de la Altamira sau Tassili nu sunt cu nimic mai prejos decât Paul Klee sau Mondrian. Cum putem face o ierarhie a valorilor între romanul rus de acum două secole și romanul latino-american al secolului trecut?

Nu dimensiunea estetică a operelor trebuie comparată, ci actualitatea lor. Cu alte cuvinte, ceea ce poate fi comparat este originalitatea. De pildă, să luăm o bucată muzicală în formă de fugă. Dacă ar fi scris-o Monteverdi, ar fi fost de o genială avangardă. Dacă ar fi scris-o Bach, ar fi fost, în mod firesc, încă o partitură adăugată Artei fugii. Dacă ar fi scris-o Beethoven, ar fi fost o înșăilare adolescentină. Iar dacă ar fi scris-o Schönberg, ar fi fost o joacă a copilăriei sau umplerea unei clipe de plictiseală. Cu alte cuvinte, arta este importantă când are valoare estetică (ceea ce este atemporal) și originalitate (ceea ce e temporal). Dacă socotim ambele însușiri, Mihai Eminescu este cel mai mare dintre poeții români.

8. Eminescu a intrat în limbajul curent. Noi vorbim, uneori, prin versurile lui Eminescu. El este un poet național pentru că, mereu, în momentele de cumpănă ale poporului român, am găsit în Eminescu cuvinte de lămurire, de lecuire sau de îmbărbătare.

Și dacă nu mă credeți, citiți articolul din *Timpul* (21 ianuarie 1879) despre Ciumă și veți găsi deslușite cauzele pandemiei de azi: „stările politice și sociale, degenerarea deplină a medicinei, necunoștința deplină și neaplicarea celor mai simple măsuri sanitare."

Mi-a plăcut că ați folosit sintagma „lectorul obișnuit". Mi-ar plăcea ca lectura să rămână o obișnuință.

IOANA COSMA

Lector, Universitatea din Pitești

Poezia de astăzi este inferioară poeziei eminesciene

1. Criticul care a analizat cel mai bine poezia lui Mihai Eminescu este Constantin Noica.

2. Mă seduc muzicalitatea și versificația; nu mă nemulțumește nimic.

3. Trăsăturile estetice fundamentale ale poeziei eminesciene sunt temele filosofice, versificația, muzicalitatea și vocea poetică incisivă.

4. Poezia lui Eminescu o încadrez între poemele lui Pablo Neruda, Rainer Maria Rilke, Charles Baudelaire, Ezra Pound, W.B. Yeats.

5. Nu știu dacă poeții de azi sunt neapărat mai buni, dar aduc o maturitate necesară: Federico Garcia Lorca, T.S. Eliot, Michael Ondaatje.

6. Poezia eminesciană a ridicat nivelul poeziei românești ce i-a urmat, mai ales prin abordarea filosofică.

7. Poezia de astăzi este inferioară poeziei eminesciene prin lipsa de universalitate, de valori estetice autentice și prin sărăcia filosofică.

8. Nu cred că Eminescu poate fi înțeles cu adevărat de lectorul obișnuit.

un orfelinat de cuvinte

în insomniile mele
se află un orfelinat de cuvinte
unele mai părăsite de îngeri
decât altele
cum să fac ca lucrurile să revină la normal
cum îmi pot pedepsi inima
pentru reproducerea necontrolată
a sentimentelor şi cuvintelor
cu naşteri premature
şi nerecunoscute de Tatăl tuturor taţilor
care au trecut pe marele bulevard
şi nu le-a putut desluşi chipul

nu ştiu de ce
copiii cuvintelor plâng în capul meu
negăsindu-şi rostul
nedorind să facă jurământ de dragoste
în faţa celui mai frumos poem
pe care l-ar putea scrie
pedepsindu-mă
încât mă nelămuresc de toate
de bucurie şi de tristeţe
de alb şi de negru
păzind cu străşnicie orfelinatul
de propria-mi nechibzuinţă

scriu

scriu viaţa în metafore
punându-i câte o ciocârlie drept aripi
pentru a se înălţa
un fel de elice cu suflet
în mişcarea rectilinie
care să poarte în cioc un ram de măslin
rupt din arborele nostru genealogic
plin de zăpadă stelară
din care poţi face câţi bulgări doreşti
pentru a ţinti
casa cu pereţii de cristal
ai poemului genial
această întrebare de care te desprinzi
nu e nimeni
pentru că n-a mai rămas nimeni
să pună întrebarea
toţi au plecat
au rămas cei mai puţin norocoşi
ce-şi plesnesc regretele cu biciul
până la sângerare
chiar şi Pinocchio are nasul rupt
de pumnul dur al marilor îndoieli
ce îşi marchează viaţa
în jurul propriei axe
precum câinele Dospi

cine

cine are pistolul pregătit
pentru a împuşca vulpea
cu umbra deasă şi verde
ce îmi urmăreşte iepurele

abia scăpat din jobenul inimii
cine a întâlnit o asemenea anomalie,
dresoare a vulpilor verzi
al cărei pistol, de milioane de steluţe argintii,
nu funcţionează
în această iarnă, scufundată în verdele verii
nici pistolul, nici inspiraţia nu funcţionează.
gândul nu mai poate experimenta unghiul
din care poţi trage, îţi poţi valorifica trufia
pe pielea oricui, dar neapărat a vulpii
ce opreşte la hotarul gândului
venirea iernii, pe şapte cai albi
printre uşi de stejar, strecurându-i poemul
încât umbra mea să-şi schimbe
toată concepţia, în ce priveşte
zborul printre fulgii de nea
ai anilor să

secretele casei

pe tabla cerului
stă scris cu albastru
poemul unui gând desăvârşit
cine-i eminenţa care-l va citi
nu vom şti niciodată
căci la coada perfecţiunii se stă mereu

vom practica tactica omului ce-şi duce mâna la gură
mirându-se de sutienul
în care s-au copt merele unui anotimp imprecis
niciunul n-a căzut în iarbă
lângă casa melcului
cineva (anonim) tot încearcă să afle aria cercului
sfidător de frumos
de dus în toate templele şi de topit ceara lor
în mâinile rugăciunilor fierbinţi

printre rândurile scrise cu litere de mână
se-aud mergând la braţ două voci
cele care au calculat aria cercului
iar acum stropesc mărul cu substanţa rezultată
din formula chimică a iubirii lor
nedorind să dea nimănui
din secretele casei

Ana ARDELEANU

Regatul Ruginii

Aş da mult să pot
scrie poemul
despre cel care ai fi vrut
să fiu.
Vinul nou care umple burdufurile crăpate,
pierdere asumată.
Fără figuri de stil, în puţine cuvinte,
despre Regatul Ruginii.
Nu ştii ce-mi ceri, nu ştiu ce-mi ceri,
am să-l caut pe acel om.
În gândurile mele
nu se mai poate odihni decât uitarea.

Aş da mult
și pe sub mână
să ne putem îmbrăţişa sub merii-nfloriţi,
două morminte năpădite de licheni obraznici.
În camera ta, în camera mea,
nu mai e loc
de oglinzi care scriu neîncetat
antipoeme.

Pasiune

Mă uit la fotografiile morţilor.
Ating cu vârful degetelor sticla rece...
Atât de tineri,
atât de vii,
prădători de inimi,
acum pământ
sub zarzărul nepregătit
de toamnă!

Aşteptând primăvara

Când îmbătrânești, îți împarți clipele
cu fereastra care dă spre drum.
Iarna este singurul anotimp din an.
Te aştept, Doamne,
ca să mă bucur de iubirea ta,
precum un tată de carnea lăsată de copii
pe oasele de pui!

Răpire

Am vrut să mă fac toamnă
și toamna mi-a zis:
- Fii serios,
rămâi acolo, în coliba ta,
printre oamenii tăi veseli.
Atâtea frunze
n-o să poți duce niciodată de unul singur...

Am vrut să mă prefac în linişte
și liniştea mi-a zis:
- Omu' să fie mulţumit cu sărăcia lui!
Prin cimitire puţinul întotdeauna
pare îndeajuns.

Am vrut să rămân eu,
Dar timpul răpitor m-aşteaptă
în faţa porţii, făcându-şi ordine
în valiză.
Farduri, rujuri, creme,
ambalate în cutii
cu chipul meu...

De trei ori aliluia

Mi-ar fi plăcut
să fiu un călugăr înalt.
Să umblu desculţ prin iarba necosită
după fluturi și găuri de greier.
Inima mea și a fraţilor mei
un buchet de lalele proaspăt culese.
În chilia fără ferestre
să privesc cerul.
Toate acestea îmi trec prin gând
în mijlocul McDonald's-ului.
Cu un cartof mic păcălesc seara
și nici măcar
sete nu mi se va face.

Un călugăr înalt cum nici nu-ţi închipui tu.
Să îl aud pe Dumnezeu
cum cântă:
- Bucură-te, Constantine, inima ta singură
e cu Mine!
Aliluia! Aliluia! Aliluia!
Şi un câine fără lesă
mă privește prin vitrină
cu pretenţii.

Prăbușire

Scriu despre tine cu teamă.
Vers după vers, aproape gata!
Scriu despre tine cu teamă,
pe hârtie se pot întâmpla o mulţime de lucruri.
Am văzut, copil fiind, cum ditamai turnul
nor de praf s-a făcut
în doar câteva secunde.

Costin TĂNĂSESCU

Elisabeta BOȚAN

Năzuință

Vreau,
vreau să mă întorc la început.
Vreau să mă întorc la acel început,
când amândoi eram fire,
fire de lumină,
prinse în aceeași țesătură.

Vreau,
vreau să mă întorc la început.
Vreau să mă întorc la acel început,
când amândoi eram versuri,
versuri ale aceluiași poem.

Vreau,
vreau să mă întorc la început.
Vreau să mă întorc la acel început,
când amândoi eram dumnezei,
dumnezei ai aceleiași lumi.

Vreau,
vreau să mă întorc la început.
Vreau să mă întorc la acel început,
când amândoi eram străluciri,
străluciri de timp,
uneori eram clipe,
alteori eram veșnicii.

Elegii pentru mama

I

Eu am să plec, mamă,
Am să plec chiar acum, mamă.
Mă arunc în apele neștiute ale timpului
Și-am să mă îmbrac într-o pasăre,
orice pasăre,
care să-mi împrumute drumurile ei,
toate rutele zborului său,
care duc în depărtare,
orice depărtare,
și-o să mă adăpostesc într-un colț de cer,
de cealaltă parte a soarelui,
și-am să pun nori între noi,
am să pun mulți nori, mulți nori,
nori în toate culorile orbilor.

II

Ah, mamă...
tu niciodată n-ai crezut în lacrimile mele...

Ah, mamă...

Dar să știi, mamă, că acum nu mai plâng
atunci când durerea mă ajunge,
doar mă transform în lavă
și apoi în rocă.

Alteori,
când mă încearcă plânsul,
mă transform, pur și simplu, în cenușă;
și doar vântul, cu zborul lui înalt,
mă mai adună și-mi redă forma de femeie.

III
Ca o pecetluire...

Cuvântul mamă se descompune
în fântâna copilăriei în care ochii mei
caută însetați chipul duioșiei.

În depărtare răsună cântul rănit al unei păsări...

Noapte de august

În memoria lui Federico García Lorca

Noaptea se îneacă
în propriul plâns,
când, încremenit, peste ea cade cerul,
cu zorii lui acoperiți de sânge.

Luna se face albă
și fuge îngrozită din piață
pe spinarea unui taur fioros.

Vai, pământul se îneacă
cu numele lui Lorca,
și însăși istoria, îmbrăcată de doliu,
își acoperă chipul
cu un văl de baladă țigănească!

Măslinul,
în genunchi,
adună
cu frunze tremurătoare
roua versurilor sale.

Frunza

În fiecare dimineață
Măsor cu privirea curtea casei
Şi de fiecare dată
Îl simt pe tata
Cum își ridică pălăria
Şi salută soarele...
Apoi grăbeşte pasul
Către magazinul de amanet
Să ofere spre vânzare
Frunza
Din care a cântat
La naşterea mea.

A înflorit teiul

În această dimineață
A înflorit teiul.
Privirile mele se adună
În florile clipind
În poemul pe care-l scriu
Ca pe o Binecuvântare adusă
Poetului Eminescu.
A înflorit teiul
Şi eu scriu că nimic nu este mai plăcut,
Decât să miroși parfumul din spațiul
Ce se prelungeşte peste noi.
Cine are nevoie să se vindece de o boală
Să vină aici sub teiul înflorit
Şi să respire aerul său.

Portrete

părinților mei

Tata,
Un țărm lung
Trecut dincolo de amiază,
Intrat în seară
Spre noapte.
Tata ține pe umeri
O haină roasă pe margini,
De nesomn și de gânduri.
Mama,
O pânză albă de corabie
Peste care s-a prăbuşit vântul,
Învolburându-i părul
Cu zăpezi aspre din Nord.
Amurgul
Intră în trupurile părinților
Ca pe o terasă de marmură albă.

Pâine albă a sufletului

Cuvintele nu mor,
Rămân pure și vii,
Uşoare aripi de păsări
Sau grele dimineți cu ceață.
Cuvintele sunt virtuți
Cum sunt și divinitățile veşnice
Pentru poeți
Pururi mărturii,
Poeme de dragoste
Pe pagini îngălbenite de veacuri.

Cuvintele ard odată cu viața,
Ne legitimează că trăim
În legitimă și nobilă înflorire a sufletului,
Încercate de revelații.

Rugăciune

Azi am citit câțiva psalmi
De care mi-am legat toate gândurile.
Rugăciunea mi-a devenit propria trăire,
Ea îmi este Purtătoare de suflet,
Împlinire
Tot ce rodeşte ziua, seara și noaptea
Fie-ne acum și-n vecie
MÂNTUIREA.
Cuvântul în sfânta lumină
Icoanele binecuvântate, față la față.

Să avem puterea creştini să fim,
Nu numai să părem.

Altarul nostru și crucea ce-o
Înălțăm
Spre lauda Ta, Doamne.
Să credem în porunca lui Dumnezeu
Cel pe Care-L vedem ca pe aproapele nostru,
Pe care să nu-l urâm și de care
Să nu ne despărțim niciodată.
Rugăciunea de dimineață este ca roua
Întinsă peste iarba dulce a pământului.

Limba Română

Lumină dulce-i Limba Română!
Lumină de suflet, lumină de floare,
Lumină născută ca să rămână
Ca o iubire sfântă, fără uitare,
Lumină urcând în fiecare cuvânt,
Lumină și șoaptă de frunză verde,
Ea ne este cel mai curat legământ.
Frumusețea ei nicicând nu se pierde.
Când trecem codrii de aramă,
În inimi ne-nflorește blând
Acel cuvânt de dor care ne cheamă,
Acel cuvânt, cuvânt chemând.

Miron ȚIC

O carte memorabilă

Cartea *Călătorii identitare. Românii megieşi* a doctorului **Mihai Nicolae** e un studiu amplu şi inedit al istoriei românilor megieşi din toate regiunile locuite de aceştia. Este un studiu bine informat şi documentat, care ne oferă o călătorie extrem de bogată în viaţa românilor megieşi, aşa cum e ea atestată documentar de la Miron Costin încoace. Acest subiect a fost un timp îndelungat evitat atât de autoritățile române, cât și de critica de specialitate, iar inițiativa lui Mihai Nicolae este demnă de salutat și binevenită, după o lungă tăcere pe acest subiect.

Autorul porneşte de la accepţiuni străvechi ale termenului generic de români de pretutindeni, pentru a avansa teorii contemporane, care includ termeni precum entitatea etnică, aşa cum este ea înţeleasă prin prisma globalizării din contemporaneitate.

Studiul este împărţit în opt capitole, primul clarificând terminologia întrebuinţată de autor. În al doilea capitol, avem un studiu al românilor din ţinutul

Herţa. În acest capitol, autorul abordează problematica din punctul de vedere al următoarelor aspecte: documentarea istorică, populația și localitățile Herței, limba celor din Herța, educația în limba română, cultura și religia acestui ținut, felul în care acestea sunt susținute prin mass media, precum și asociațiile dedicate să sprijine cultura etnică a populației din ținut. Al treilea capitol se ocupă de regiunea Transnistria, și anume, cadrul istoric al existenței românilor megieși de acolo, populația română și locurile în care aceasta se află, limba și educația în limba română, precum și cultura în toate formele ei de expresie. Capitolul al patrulea, despre românii de la est de Bug, se axează pe cercetarea documentară și statistică asupra acestor români, condusă de sociologul Anton Golopenția între anii 1941 şi 1944. Următorul capitol îi are în prim-plan pe românii din sudul Basarabiei, urmând aceeaşi traiectorie teoretică precum în primele capitole – repere istorice, populaţie şi localităţi, limba română şi educaţia în limba română, biserica, mass media, cultura tradiţională şi asociaţiile. Ultimele două capitole, despre românii din Bulgaria, respectiv cei din Voivodina, sunt de asemenea nepreţuite documentări istorice ale aspectelor menţionate mai sus.

În analiza sa exhaustivă, cartea aduce în discuţie extraordinar de multe aspecte inedite. De pildă:

În parcul comunal, lumea se delecta cu muzică militară cântată în chioşcul parcului, aşa cum se întâmpla şi în parcul Cişmigiu din Bucureşti... Un ziarist numeşte Bugeacul „această Californie românească”. Întregul ţinut era „pe hartă”. (p. 230)

Regina Maria îndrăgeşte Balcicul, înţelegând imediat că era nevoie de prezenţa în Cadrilater a Casei Regale a României. Inaugurarea castelului de la Balcic, cu minaretul său decorativ, perfect integrat în peisajul locurilor, transmitea populaţiei turceşti, de exemplu, preocuparea monarhiei române pentru toţi cetăţenii români, indiferent de naţionalitate.

Conacul, care a aparţinut pictorului Arthur Verona, este în prezent muzeu, amintindu-le oamenilor că, în vremea României Mari, Herţa îşi descoperise şi o vocaţie artistică. Prin anii '90 a fost pusă o placă memorială spre păstrarea amintirii familiei Verona. Pictorul a trăit şi a creat în târgul Herţei (căruia îi spunea tandru „raiul meu”) (p. 61).

Astfel, cartea lui Mihai Nicolae este o minunată incursiune în viaţa socială, culturală şi chiar personală a românilor megieşi din mai multe ţinuturi. Ea reprezintă o lectură plăcută, fascinantă şi absolut necesară în spaţiul cultural contemporan.

Ioana COSMA

Spasme și clepsidre plutitoare

Prezentul volum de versuri al **Florinei Zaharia**, *# plânsul* (Editura Junimea, Iași, 2021), pune în lumină ritmul susținut al pulsiunilor inocente, dedublări pline de carismă ce își reprezintă lumea profund particularizat. Pare că asistăm la destăinuiri jurnaliere a căror solitudine vibrează în prezența cuvintelor învăluitoare. Registrul acvatic însoțește semnele sensibile pe care ni le adresează poeta. Totul se învârte în jurul unui *alter ego* încărcat cu simțiri care invită la o accentuată empatie. Introspectările ating niveluri tremurătoare: *am văzut/ cum îți adunai suprafețele ochilor/ degetele/ genunchii/ și pielea ta cea mai albă/ cea mai rănită/ am văzut cum ai deschis ochii/ cu ei încă închiși/ ți-am văzut cuvintele/ spuse tuturor/ cum se așezau cuminți/ pe locurile tale interioare/ și tu te liniștеai.* Dorurile se multiplică și eliberează energii care preiau controlul. Tămăduitoare, valurile sunt asociate cu necuprinsul zborului îndreptat către primele scânteieri.

Entitățile aerului iau în poeziile Florinei Zaharia proporții paradigmatice. Inima și cuvintele sunt catalizate de spasme imateriale. Încet, foarte încet, se deschid uși colorate ce revelează fine ansambluri ubicue. Tonurile psihedelice au specialul dar al estetizării: *dacă ți-e frig va porni soarele pentru tine/ doar pentru tine/ va răsări încet/ razele vor intra în umeri în glezne în degete/ cineva pune melodia aia a lui morrison/ care te va încălzi/ iar jos va curge râul/ fluviul/ și iasomia, flori de gura leului sălbatic/ mov/ care miros cumplit de frumos.* Clipele sunt zămislite în zodii *art noveau*, acolo unde idealul tinereții eterne posedă virtuți cinematografice.

Florina Zaharia și poeziile ei privilegiază etericul, hipertrofierea unui dor în deplină expansiune. Dublul face parte dintr-o suprarealitate proprie eului poetic. Mereu se vor petrece călătorii spre inima știutei insule luxuriante. Căldura acestor parfumuri face sufletul să vibreze intens, odată cu amintirile aspectate cathartic. Mâhnirile, suav disimulate, accentuează uneori propensiunea spre frumos: *dimineața am băut un pic de ceai,/ dintr-un cilindru îngust de sticlă colorată,/ cu un mâner delicat,/ având forma rotunjimii lobului urechii tale,/ așa că, atingându-ți-l,/ a fost ca și cum, involuntar,/ ți-am trimis, o mângâiere, abia schițată/ poleiala tristeții tale licurind pe-o masă,/ undeva afară,// dar între timp, am văzut din nou, tristețea./ cineva o mângâia/ în fața unei intrări într-un bloc,/ cu acea duioșie insuportabilă/ încât aproape că am auzit geamătul ei...*

Alteori, zâmbete florale însoțesc o zonă ludică unde cuvintele au atât de specialul dar al apropierii. Așa ne cuprinde turbionul glisărilor mângâietoare. Volumul *#plânsul* nu are în vedere decât intimități de foarte mare adâncime. Amintirile călătoresc pe cai suri, florile înconjurându-i beatific. Visele din carte se aseamănă unor zburătoare cu aripi de polen. Melancoliile nu întârzie să ne atingă, timp al solitudinii și al ferestrelor deschise. La un moment dat este invocată o cameră doar aparent austeră, dornică în fond de potențialitatea unor eclectisme flamboaiante. Mintea și epiderma sunt puse în slujba elanurilor săgetătoare. Minimalismele pregătesc irumperi semnificative. În lirica etalată de Florina Zaharia, chiar și spaimele au acea transparență care denotă radicala ieșire din uzual. Spiralarea frizează câteodată abandonul materiei, numire acută a miracolului.

Un impresionant ciclu poetic al volumului, *#antidepresive*, arată felul în care coborârea în contingență determină recunoașterea anumitor neîmpliniri, plânsul fiind atașat acestora. Pericolele sufletului sunt încă puțin cunoscute. Interiorizarea are valențe maximale: *să închid ochii nu mai era de-ajuns/ îmi trăgeam pleoapele și peste mâini/ și peste genunchi/ și peste spațiul din jurul meu./ închideam tot.// plânsul este un creier de fetiță/ care stă înăuntrul ei/ în inima ei/ în gesturile ei/ în trăit și în tăcut.* Sedativele și psihotropele amintite în anumite poezii sunt chemate să repare, să reconstruiască armonii scindate. Suplicierile inimii se răsfrâng asupra celor înconjurătoare. Treptat, sinele ultragiat ajunge să facă din solitudine o zonă unde durerea este analizată și transfigurată fără încetare. Drept consecință, *orașul e prins în pânze de păianjen/ s-au format și câteva uși de ceață/ prin care poți să ieși sau să intri./ între timp se aștern frunze/ se usucă între pleoape o lume/ se trântesc cu putere firele de praf/ peste sinele și așa pierdut...* Automatismul tăcerii țintește abisul. Disocierile iau forma unei succesiuni de clepsidre plutitoare, pe când frământările adâncesc obscurități reci. Temporalitatea ia valori modificate în raport cu percepția obișnuită. Motiv pentru o supremă încordare, *mă tem că plânsul/ nu se va opri niciodată.* Marile iertări ar putea marca ieșirea din angoasantul turbion expus atât de pregnant în paginile acestui volum de excepție al Florinei Zaharia. Apoteotic, *scrisul, scrisul, scrisul./ singura salvare,/ să mă reintroducă în lume,/ să mă smulgă din spaimă/ și să mă țină în brațe mult,/ până când deschid ochii/ și încep să respir.*

Octavian MIHALCEA

Când amintirile ustură, când trecutul nu are împăcare

În urmă cu un an, scriam cu mult entuziasm despre cartea **Suzănicăi Tănase** (*Grădina Sofiei*) ca despre „o piesă specială scrisă parcă dintr-o suflare, pe care un cititor o aşteaptă pentru că acolo se citeşte pe sine". Şi adăugam că o astfel de carte aproape că te alege să-i fii cititor, deoarece ea apare atunci „când există o uriaşă nevoie de o poveste scrisă cu tulburătoare sinceritate."

După *Grădina Sofiei*, carte cu mult succes la publicul interesat de literatura contemporană şi care a primit Distincţiile Revistei Itaca (Dublin) pentru cartea anului 2020, secţiunea Proză, şi Premiul Cristian Săileanu, 2020, secţiunea Roman, anul acesta, tot la *Editura Casa de pariuri literare*, tinerei noastre autoare îi apare volumul **Oameni fără piele**.

Multă vreme după lectura primei cărţi am păstrat în mine aerul ei de cristal (deşi este o carte sfâşietor de tristă) şi dorinţa de a citi ceva asemănător. Şi iată că, mai devreme decât mă aşteptam, Suzănica Tănase revine cu acest nou volum care completează într-un fel tabloul, fără ca cele două cărţi să se aşeze una pe cealaltă într-un plan secund.

Noua carte a Suzănicăi Tănase adună în ea o tristeţe copleşitoare. Autoarea dezvăluie lucruri grave, grele, cu stăpânire de sine, cu un ton cald şi fără stridenţe, fără acea furie spectaculoasă pe care o găsim de multe ori în unele cărţi care au ca miză clamarea trăirilor cu o anumită fervoare. Dincolo de pojghiţa dulce a cuvintelor, la Suzănica Tănase se simte preocuparea pentru împărtăşirea experienţelor dureroase într-o mărturisire puternică, din poziţia inconfortabilă a celui care a atins o zonă care se vrea limpezită.

Imposibilitatea întoarcerii la un punct zero, „când se vedea curată ca o icoană", trauma neputinţei, umilinţa şi violenţa, abandonul, durerea de a se afişa în lume fără apărare, expusă judecăţii nemiloase, aşadar „fără piele", „aerul încins din colivie" unde toate dor, unde întunericul (lipsa de perspectivă) se simte ca un trunchi greu care îţi cade în spate, sunt adevăruri usturătoare pe care personajul central al acestei cărţi le trăieşte fără supunere, cu multă încordare şi cu dorinţa de a prelua frâiele vieţii sale (*Meriţi mai mult, Femeie. E timpul să te ridici din nisip. Nu căuta apreciere în ochi străini.*)

În carte se întrepătrund polifonic vocile a trei generaţii: bunica, cea care limpezeşte povestea după trecerea timpului, după o decantare a emoţiilor şi tensiunilor acumulate, nepotul, cel care cunoaşte şi spune povestea mamei (figura feminină din centrul cărţii), şi mama, căreia copilul îi recompune portretul, gesturile, vorbele, reconstruindu-i viaţa din propriile sale amintiri. Prezenţa mamei este dorită într-un mod dureros de către copilul devenit adult. Confruntarea cu sinele, cu presiunea sentimentelor sale şi cu atâtea memorabile secvenţe ale copilăriei petrecute împreună este răvăşitoare:

„(...) Fără să-mi dau seama, o căutam în fiecare femeie care-mi ieşea în cale. Privirea ei volubilă ca o fereastră deasupra unei grădini mă ademenea prin cotloane care m-ar fi pierdut, de-aş fi găsit-o numai pentru o clipă, aş fi îngenuncheat în faţa ei la fel cum îngenunchease ea pe nisipul rece şi aş fi rugat-o să mă mângâie pe obraz doar o dată sau peste frunte acolo unde părul cărunt mi se rărea. Ştiu că ar fi simţit prăpastia peste care nu ştiam cum să sar. Nu mă învăţase cum se trăieşte după ea, cum se iubeşte după ea, cum se moare după ea. Lăsase moştenire doar sânge şi oase, golul trebuia să-l umplu eu şi-mi lipsea Totul."

Oameni fără piele este şi o carte a iubirii, poate în cea mai importantă formă a ei, iubirea maternă, dar şi a iubirii pierdute la jocul destinului. Fără să ştie dinainte, femeia se pregăteşte pentru durere, oferă totul şi primeşte nimicul. Alungată, nedreptăţită, rănită, are curajul să spună adevărul şi să nu se supună orbeşte regulilor absurde ale bărbatului. Să-ţi poţi rupe viaţa greşită ca pe o foaie de hârtie pare de cele mai multe ori imposibil.

Nu am citit de multă vreme la un tânăr autor o carte cu o voce atât de distinctă, inconfundabilă, care susţine atât de frumos scriitura fără să alunece şi fără să îţi amintească de alta. O voce autentică, emoţionantă, adeseori lirică, cu un timbru aparte, un gen de scriere care nu mizează doar pe poveste, ci şi pe felul în care este scrisă. Oriunde aş deschide cartea, în împletitura narativă se simte poezia cu lumina ei cunoscută, cea care merge pe traiectoria vulnerabilităţii:

„Nu m-am mai uitat demult la cer. Atâta cenuşă e aruncată în zare. Nici aerul nu-l mai trag în piept, plămânii nu mai funcţionează ca odinioară. Gust pe limbă amarul ce vine dinăuntru şi mi-e teamă că am început să mă scufund. Îmi doresc tot mai mult să-mi sprijin fruntea de un instrument muzical, orice, o chitară, o vioară, ceva cu corzi care să îmi cânte o melodie din tinereţe, de pe vremea când plângeam cu lacrimi şi mă uşuram ca după un somn de după-amiază. Nu sunt pregătit să-mi iau rămas bun acum, mamă, te grăbeşti, deşi mi-ai promis că niciodată nu vei lăsa în urmă lucruri neterminate. (...)"

Un poem, adaugă Suzănica Tănase sub titlul cărţii sale, un poem-roman sau un roman-poem răscolitor, un crescendo în care emoţia se ascute cu fiecare pagină, un ecorşeu al fragilităţii femeii care caută neîncetat o ieşire, o geană de lumină, „uşi, ferestre, crăpături", „un loc îngrădit doar al ei", cum ar spune Virginia Woolf.

Liliana RUS

Portret

Aş vrea să-ţi pui culoare pe paletă
Şi să-mi rescrii pe-o pânză chipul,
În păr să-mi încrustezi o violetă
Şi-n ochi să-mi torni cum ştii nisipul
Cel umed şi desăvârşit al mării,
Cu adieri de vânt şi gust de sare
Din asfinţitul ars al depărtării,
Să mi-i îmbeţi c-o nebunie trecătoare
În care sufletul să mi-l cuprinzi,
Apoi, cu tot ce ai la îndemână
Tu flacăra iubirii s-o surprinzi
Cu dulci otrăvuri şi-acolo să rămână,
Pe buze să îmi zugrăveşti căldura
Ce-o plimb prin lumea asta hâdă,
Iar la final închină-mi partitura
Iubitul meu... ca gura să-mi surâdă.

Gând de seară

Timpul înghite secunde
într-o seară de chihlimbar
cu aromă de castane coapte
în jarul inimilor aprinse de iubire,
sub perdeaua transparentă a unui singur felinar
ascuns sub cerul ce se deschide tainic
subjugat de toamnă.
Vasali ai iubirii,
greierii cântă încă-n nepăsare
în acorduri de cavantină
înfruntând greutatea frunzelor căzute
străjuind loiali puntea dintre anotimpuri,
când păsările pleacă în bejenie.
Seara migrează în noapte
la fel ca-ntr-un fado la o margine de lume,
inocentă şi lipsită de luciditate printre dulci săruturi,
cu iubiri profunde şi pecetluite
declarate-n cuvinte sprinţare,
metamorfozate-n roiuri de fluturi în stomac,
suspendând galopanta trecere în efemeritate.

Să fiu

Aş vrea să fiu un galben trandafir
cu lacrimi istovite pe petale,
să mă aşezi uşor pe un clavir
Însufleţit fiind de suflul gurii tale

Să mă transcrii apoi pe partitură
Şi în acorduri să mă fragmentezi duios,
Abandonându-mă-ntr-o uvertură
Sub corzi vibrânde nemilos.

Iar degetele-ţi fine compromise,
Pe clape reci şi încordate
Ce gem de dor sub lovituri admise,
Să-mi mângâie tristeţea-ndurerate.

Mă-ntreb...

- Ştiai că noaptea asta
se-aşterne taciturnă
pe perna-mi răvăşită
uitând că suntem doi,
lăsându-te în urmă
prin colburile minţii
strivind umbre de ceară
printre-aşternuturi moi?
Că-n palme strâng săruturi
doar pentru a înfrânge
însingurarea-mi dulce
sub chipul pal al lunii,
în timpul ce se strânge
într-o clepsidră-ascunsă,
prin cioburile lumii
ca printre vechi ruine
în noaptea nimănui?

Ploaie dulce

Ştie ploaia care cerne din văzduhuri
rouă dulce peste iarba veştejită
ce-apoi ca o erudită
se transformă-n mii de fluturi
într-o zi de marţi banală
risipind petale false
prin cearceafuri de mătase,
ca-n langoare-mi matinală
dintr-un amalgam de stări
ce-au rămas ne-mpărtăşite
am scos gânduri nesfârşite
aruncându-le-n uitări?
Sau chiar norul o seduce
doar să cearnă din văzduhuri
roua dulce,
transformând-o-n mii de fluturi?

Georgeta-Rodica CHIRAN

EPOPEEA LUI IZDUBAR

(continuare din numărul trecut)

Căderea cetății Erech

O, Erech, drag Erech, căminul meu frumos,
Mândria Accadiei, al barzilor tărâm luminos!
Revino în viziunea mea, o, revino!
Cum îți e distrusă frumusețea, al nașterii mele
pământ frumos!
Călăreții din Elam, lăncierii, arcașii
Comorile ți-au prădat, turnurile ți le-au năruit
Și Accadia a căzut, cotropită de-ai ei vrăjmași.
O, unde sunt templele tale antice vestite?
Pieriți sunt bravii ei eroi sub însângerata mare,
Pierite sunt vasele ei albe ce pluteau pe mări,
Pe râuri stindardul ei nu va mai fi purtat
Garganna a căzut, oamenii ei sunt răpuși
Asinii sălbatici peste măreţele ei pardoseli vor galopa
Și taurii sălbatici le vor lovi cu copitele, praful vor ridica
Peste vitele sălbatice ce pe ușile ei fugind vor dispărea,
Și hulubii vor continua să țipe de jale
pentru cetatea înrobită.
O, unde sunt mândrii zei ai cetății?
Ca un roi de muște zboară afară din săli
Sedu. Spiritele bogăției au pierit ca un nor
În timp ce păsările sălbatice de zidurile ei zboară departe.
Trei ani a suferit, de dușmani asediată,
Cu porțile doborâte și în picioare călcată
De cei ce i-au adus plâns și calamitate,
Degeaba pe Iștar cu rugăciuni o implorăm,
Prosternat în fața ei, Bel astfel îi răspunde:
„Vino, Iștar, Regina noastră, lacrimile șterge-ți,
Eroul nostru, Tarrumani izzu Sari,
În Kippur s-a întărit cu lungile sale lănci!”

Salvarea cetății Erech de către Izdubar

Speranța Karduniei, tărâmul bucuriei mele,
Va veni să te salveze, de mâinile mele sprijinit,
Eliberatorul popoarelor, cu inima dreaptă,
Protectorul templelor, ce-și va conduce
oștenii neînfricați.
Trezește-te, dar, vitează Accadie, ca ziua s-o întâmpini!
Privește-ți flamurile strălucind sus în culori vii,
Triumfal se revarsă pe uscat și pe mare,
Ridică-te, deci! Privește-l pe Sami!
Împodobiți, plini de glorie, măreții zei vin
În purpură și aur strălucește marele Tamu
Peste Erech, cetatea mea, frumosul meu cămin!
Peste cenușa ta scumpă, iată semnul divin!

Coloana III

Obosit, Heabani își vede cetatea natală
Și cu mâna-i tremurândă, harfa înfioară.
Muzica s-a sfârșit printr-o veselă baladă,
Dar vai! Mâinile lui doar de tristețe cântă.
Nedeprinse cu speranța, corzile refuzară
Să cânte-n armonie, și fără inimă cântară.
Din nou menestrelul își lasă capul trist,
Și din ochi îi curg lacrimi fierbinți,
Și cântă acum o tristă melodie
Despre căderea cetății, astfel cântă o elegie:
„O, Iștar, cât timp fața îți vei mai întoarce
În timp ce Erech strigă către tine, pustiită,
Splendidele turnuri le nesocotești?
Sângele cetății e ca apa în Ulbar, privește!
La propriul oracol privește!
Focul a distrus toate măreţele tale cetăți
Și ca o jerbă din ceruri pe toate le cuprinde.
O, Iștar, am inima frântă!”

Iștar și Izdubar

„O, zdrobește-ne dușmanii ca pe vremuri trestia,
Căci fără speranță, fără viață bardul tău
în fața ta îngenunchează!
Și, o, te-aș preaslăvi în nenorocirea mea,
De resentimentele și mânia ta ne eliberează!”
Cu ochii-ncețoșați de lacrimi, el scrutează
Câmpia. „Poate că este al caravanelor praf”
Dar nu! Șiruri lungi de lănci apar
Din norul ce se ridică un războinic răsare.
Și pe o câmpie care de luptă s-au aliniat!
Măreața prevestire n-a fost deci în zadar?
Se freacă la ochi de surpriză mare
Și absoarbe viziunea în timp ce strigă tare:
„Ce bucurie! Stindardele noastre fulgerând de departe!
Vine! Vine! Eroul nostru, Izdubar!”
Inspirat, își ia harfa pentru a trezi încă o dată
În cântec - strigătul de luptă ce-acum se revarsă.
Ninarad, slujitor al marelui nostru Nin,
Ne va conduce oștile la victorie!
Zeu al vânătorii și războiului, peste el strălucește
Tarrumani izzu Sari!
„Să cadă Elam! Cauza nenorocirilor Accadiei,
Răzbunarea cetății Erech strigătul să fie
Acest pământ binecuvântat de tatăl nostru, regele ales de ei,
Tarrumani izzu Sari!
Sfinții noștri părinți dorm pe această câmpie,
Învingem sau aici vom muri!
Pentru victorie ridicați glasul și strigați:
Tarrumani izzu Sari!”
Menestrelul tace, mâinile spre cer își ridică,
Dar încă se mai aude ecoul veselului său cânt
Pe care oștile din zare acum îl repetă:
„Vine! Tarrumani izzu Sari!”
Măreţele oști ale Accadiei încolonate cu lănci și scuturi
Sosesc! Iată-le cum strălucesc peste câmpuri!

Salvarea cetății Erech de către Izdubar

Și el! Strălucind ca o divinitate,
Acoperit de aur, regele nostru de foc e-n fruntea armatei.
Armura-i lucește prin smârc și pădure,
Care sub pasul bărbaților înarmați se zguduie.
Priviți! Din platoșă și coif de nestemate strălucind
Țâșnesc raze ca de soare pe un cer senin!
Negrul său armăsar ce marțial îl călărește!
Ce nobilul cap își ridică și mândru pășește,

Ce nerăbdător pe drum galopează
Și-și poartă povara princiară în ținută divină!

Și-acum, peste câmpii sună departe
Goarna lui Izdubar peste tot răzbate
Căci zidurile și turnurile cetății nu sunt departe
Și se înalță sus stindardele viu colorate.
Armata se oprește: arcurile șuieră-ncordate
Iar căpeteniile țâșnesc din care
Rândurile se rotesc dup-a șefilor poruncă
În frunte cu carele de luptă
Pe fiecare latură
Rânduri de lănci și cavaleri se-ntind
Un nor de furtună înaripat prada așteptând:
Și iată! În timp ce oștenii Accadiei de luptă se pregătesc
De la porți dușmanii săi năvălesc.

Trompetele răsună și atacul fiecărei oști vestesc
Iar carele furioase ale armatelor se ciocnesc
Din arcurile-Accadiei un nor de săgeți se năpustesc
Ce-ascund soarele și pe dușmani îi nimeresc.
Acum se-aude tunetul marilor care-accadiene bubuind
Carele lor de bronz ca stelele arzând.
Prin adâncurile întunericului râuri de foc
arzând vâlvătaie
Așa cad ei peste dușmani cu mânie răzbunătoare.
Pământul tremură sub roțile lor fumegând
Din fiecare nor tunetul lor se-aude bubuind.
Astfel Accadia asupra dușmanilor cu violență a aruncat
Trupele sale compacte cu stindardul Ninrad desfășurat.
Oștile dușmane se înfruntă cu un zgomot năprasnic
Ca valurile mării ce-n furtuni de stânci ricoșează sălbatic;
Astfel dușmanul se confruntă cu oamenii lui Izdubar,
În timp ce pe câmpie zboară-ai războiului zei barbari.
Întunecata Ninazu în mână o torță ține
Și conduce sângeroasa stigmatizare cu-ale ei țipete haine
Și Mammit (zeița morții) cu furie o îndeamnă
Iar șerpii-ncolăciți tot ținutul îl umplu de-otravă.
Cu ale lor negre-ncolăciri și răsuflare pestilențială
Astfel zboară zeii morții plini de bucurie bestială.
Urletele accadienilor se amestecă cu țipetele
Celor răniți și ai focoșilor armăsari ce se ridică
Țipete stridente de război, de masacru
de pe câmpurile toate
Până ce oastea lui Izdubar de biruință e-ncununată.
Carele de luptă sunt acoperite de cei uciși,
Și dedesubt sunt cei morți și muribunzii zdrobiți.
Și caii în hamurile lor se prăbușesc,
Cu țipete cumplite și sălbatic un zid zăresc
De războinici muribunzi ce peste capetele lor
se fac grămadă
Și de ce fiecare om conduce o furie - se tot întreabă.
Iar alții se năpustesc peste-nsângeratul câmp,
În galop nebun până ce la munte ajung.
Și fornăind pe dealuri cuprinși de-o groază nebună,
O clipă dedesubt privesc, apoi o rup la fugă.
Departe de zgomotele ce pe stăpânii lor dușmani
li-i arată
Departe, să respire un aer mai pur de libertate.
Lângă ape de munte, în vreun liman, la răcoare,
Unde peste ei strălucesc pașnice raze de soare.
În sfârșit, dușmanul e-mpresurat pe câmpie
Iar accadienii îi ucid pe fugari cu furie.
Când Izdubar vede câștigată victoria
De către marile batalioane ale soarelui din Accadia
Sunetul goarnei sale cumplitul carnagiu oprește,
Apoi puternic strigătul victoriei vestește.

Coloana IV
Încoronarea lui Izdubar

Un pâlc de fecioare a condus un car strălucitor
Încărcați de roze au alergat mândrii vestitori
Mulțimea cântă cu glasuri de argint
Și dulce intonează al încoronării imn.
Și-acum vedem măreața cavalcadă
Între zidurile-Accadiei în pas de mare paradă
Ei trec, conduși de fecioare cu flori în cununi
Ce-mprăștie miresme pe cale: pe turnuri
Și pe ziduri, pe pilonii ușilor ghirlande-n culori vii atârnă
Ascultați cum vesele fecioarele cântă!
O, strigați, accadieni, cu bucurie cântați
Pentru Salvatorul nostru! Încoronați-l!
Apoi presărați-i calea cu lalele, trandafiri, ghirlande,
În timp ce înaintează, fluturați-i stindarde!
Puternicul nostru Ninrad vine, să strigăm,
Pe Tarrumani izzu Sari-ncoronăm!
Spre mărețul templu al lui Samas ne vom îndrepta,
Pentru că accadienii acolo îl vor încorona!
El este regele nostru - ales în această zi glorioasă
O, trimiteți Khanga prin văzduh!
Apoi să cânte corul, a cerului oștire
O, fiice, mame, cântați pentru cel ce iubiți!
Cine-i poate cânta măreția, cine ne-aduce bucurie?
De speranță și bucurie inimile ne sunt pline,
Speranța și puterea noastră în fiecare război sosesc!
Pe Izdubar îl încoronăm rege!
Spre mărețul templu al lui Samas ne vom îndrepta
Pentru că accadienii acolo îl vor încorona:
El este regele nostru în această zi glorioasă,
O, trimiteți Khanga prin văzduh!
Spre templu lunga paradă se-ndrepta
Nobilii-n frunte, în timp ce muzica Accadiei cânta!

Iștar și Izdubar

Harfe și tamburine, naiuri, tobe și flaute
Se-unesc cu trompetele și cu argintiile lăute.
Regele vine călare, de căpitanii săi înconjurat,
Pe caru-i de bronz, în mantie purpurie-nveșmântat,
Caii albi ca zăpada, împodobiți cu ghirlande
Trag carul de onoare agale,
Fiecare armăsar de un nobil condus
Vreo douăzeci de cai frumoși legați în rând.
Armata urmează, cu panașele tremurătoare
Și armura lustruită, trompete, tobe bubuitoare,
Și lănci scânteietoare, cu flori înmiresmate împletite
În timp ce eșarfele flutură de la turnurile ticsite,
Și strigăte de bucurie declară bun-venit
Și din fiecare gură monarhul e numit
Și-acum înaintea templului divin carul se oprește
Iar muzica amuțește.
În jurul altarului stau preoții-n așteptare,
Și, ținute de ei, animalele pentru sacrificare.
Eroul coboară din carul său plin de măreție
Și, înclinându-se către preoți, se prosternează
Înaintea sacrului altar al Soarelui,
Și se roagă la Samas, divinitatea Accadiei:
„O, Samas, pe tine te invoc, de pe tronul cel înalt așezat,

Printre umbrele cedrilor tu strălucești
Tu te sprijini pe imensitate;
Toate popoarele inima ta cu nerăbdare își doresc.
Ochii lor spre tine, o, prietene, s-au îndreptat,
A cărui lumină strălucitoare toate țările luminează
Înaintea venirii tale toate națiile s-au înclinat
O, cu mâinile tale toate popoarele îngemănează!
Căci tu, o, Samas, știi bine că granițele
Fiecărui regat sunt distruse de trădări
Și fiece gând rău izvorât de la vrăjitorii
Și minuni, semne rele ce aduc supărări.
Și duhurile rele tu le preschimbi
În lucruri bune: răutatea, planurile rele
Și oamenii și țările tu le răstorni puterea
Și vrăjitoria ce oricărui suflet i-ar dăuna.
Ca eu cu tine, o, Samas, să mă pot bucura
Și fie ca zeii ce m-au creat să-ți prindă mâinile
și să mă-ndrume,
a ta vrere să fie alegerea mea.
Condu-mi răsuflarea, mâinile și să faci din mine
Slujitorul tău, zeu al vastelor legiuni de lumină.
O, Judecătorule, totul a depășit gloria ta!
O, lângă tine mă adăpostește
De cei ce fac vrăji Regelui tău!
Protejează-mă și inima mea de-a ta pecetluiește-o
Răsuflarea ta să pătrundă-n sufletul meu,
Ca eu cu tine, o, Samas, să mă pot bucura
Și fie ca zeii care m-au creat să-ți prindă
Mâinile și să mă-ndrume, a ta vrere să fie alegerea mea.
Condu-mi răsuflarea, mâinile, și să faci din mine
Slujitorul tău, zeu al vastelor legiuni de lumină.
O, Judecătorule, totul a depășit gloria ta!"
Regele se ridică apoi, ia lentila divină
Și o ține-n soare înaintea grămezii
De paie ce-așteaptă pe altar îngrămădite.
Razele se focalizează pe paiele ca aurul ce luminează
Cu o pată rotundă de foc și iute țâșnesc
Deasupra altarului ca o spirală, în timp ce ei intonează:
„O, spre locuri pustii să zboare
Această incantație divină!
O, spirit al cerurilor, de noi astăzi
Amintește-ți, o, amintește-ți!
O, spirit al pământului, ție astăzi noi ne rugăm,
Amintește-ți de noi, o, amintește-ți!
O, Zeu al Focului, un mare prinț se află înaintea ta
Războinic, și fiu al mării albastre
Înaintea Zeului Focului, în patria ta.
Înaintea focurilor sacre care izgonesc
Cumplitul Întuneric, peste care Nukkhu e stăpână.
Prințul nostru îl proclamăm monarh
Destinul său ție puterea îți menține
O, fie ca gloria lui să fie vestită-n lung și-n lat!
Cu bronz și metale tu fericești
Toți oamenii, argint și aur dăruiești".

Iștar și Izdubar

„Zeița cu coarne înzestrată
Din vechime cu tine ne-a binecuvântat.
Din zgură flăcările tale fac aurul desăvârșit,
O, binecuvântează regele focului, în jurul său
să strălucești
Cu-al cerului întins nemărginit.
Și, precum pământul cu raze divine
Ca ale altarului Cerului ziduri de lumină".

Coloana V
Vânătoarea preferată a lui Izdubar

Regele plecat la vânătoare unde-o pădure crește
În jurul său dulci zambile și boboci de trandafir,
Unde un blând vânticel le mângâie ușor
Din întunecatul munte unde Kharsak strălucește,
Și Sedu pe frunze ușor dănțuiește
Și de la ele o bogată mireasmă primește.
Unde lalele, heliotropi și garoafe răsar
Cu violete pe-un strălucitor hotar
De-argint strălucind peste o cascadă,
Ce, susurându-și comorile, peste un zid cântă.
(Un zid) de onix colțuros ce deasupra mării scânteiază,
Un loc unde adesea duhurile râurilor vin și se distrează.
Unde brațul lui Hea întins un golf formează
Sălbatic, apărat, unde fiicele mării se distrează.
O stâncă de jasp se ivește peste valuri
Verzi ca smaraldul: cu ele ea vârful își scaldă.
Împrejur, deasupra acestui golf fermecător,
plin de răcoare
Se îndoaie ramuri tandre, elegante, aici o turturea
Adesea-i gângurește perechii sale cele mai dulci melodii
Și de miresme pure, divine, aerul e plin.
Pentru a te distra cu zeii niciun loc mai frumos
nu se găsește
De dragoste pădurea mistică vuiește.

Iștar, obsedată de Izdubar

Aici prin vrăji Zinaki adesea târăsc în apă
Pe refractarii zi-si; aici larma
Bubuiturilor țâfnoaselor furtuni nu-i nicicând aflată
Când vijeliile fac marile ape să geamă.
Nici sunet de luptă nu se-aude, ci pârâiașe ce susură,
Sau cel mai dulce tril de dragoste purtat de-adieri.
Și iată, Regele aici adesea în visuri slăvite zăbovește
Printre miresme pure de ambrozie, iar lumina dă tonul
Melodiei în extaz; departe de grijile regești
Și de splendoarea găunoasă-a strălucirii curtenești.
Departe de victorii, câmpurile de luptă departe
A vânătorului Izdubar obsesie preferată.
Regina Iubirii punctul luminos a observat
Și vede unde fericitul monarh e așezat.
Și-l urmărește până ce el își ia arcul și lancea
Ca să vâneze gazelele sălbatice ce-acum pasc aproape.
Ea, până se-ntoarce Regele, aproape sosește
Cu cele două slujitoare; cu ele
un complot de dragoste urzește
Bucurie și seducție zboară astfel cu voluptate
Samkhatu, Kharimtu din tării.
Ușor, blând ca aripa unui duh
Adesea poartă zeii spre pământ în timp ce cântă Sedu.
Astfel, cu pasul lor ușor au stat în așteptare,
În acest loc frumos de sub pădure.
Trupurile lor de nea își dezgolesc, neacoperite stând
Pe stâncă la a lui Iștar blândă poruncă,
Ele se mișcă precum un trup de marmură-nsuflețit
Și înfioară aerul cu cântece de dragoste de bun venit.
Iteturi Same mutabri au cântat
Cele mai dulci note și Kharsak a sunat

Cu triluri de sturzi, turturele și gaițe
Și cânepari, cu dulci triluri de privighetori
Sticleți, coțofene și pupeze sălbatice
Cu țipete de papagali și cuci.

Iștar și Izdubar

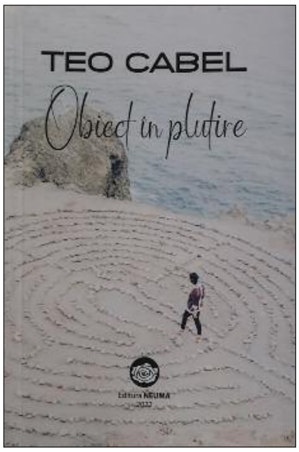
Papagali și vrăbii se-alătură țipetelor ascuțite
Ale splendizilor bâtlani, în timp ce acum se ridică
Vulturul țipând își întinde aripile cu voioșie
Deasupra pădurii, iar ciocănitoarea dă de știre -
Un tatuaj sălbatic pe pomii dimprejur;
Iar colibri zumzăie, peste pământul plin de flori
În stoluri, și lovesc aerul plin de savoare
Cu smaralde și aur, și stacojiu în care
Aceste forme perfecte, dotate cu grație divină
Plină de farmec, pe stâncă se sprijină.
Dulcea veselie are forme zvelte, cu ochi negri,
plini de strălucire,
Ce scapără des și dansează cu surpriza bucuriei,
Seducția, cu rara-i formă lascivă,
Îi încântă pe toți până ce sălbaticele patimi încing
Sângele și aprind ochii cu farmecul ei.
Toate inimile din cer și de pe pământ ea dezarmează.
Regina, cu perfecțiunile-i etalate,
Farmecă ochiul și umple inima, pierită
De teamă, ca nu cumva să se destrame năluca luminoasă
În neantul eteric, până când o hotărâre fioroasă
Umple inimile fiecărui privitor,
în timp ce dragostea țâșnește
Din ochii umezi și inima vrăjește.
Ea e regina ce umple pământul cu iubire
Și domnește fără rivale, sus, în împărăție.
Păziți-vă, inimi! Păziți-vă cei ce capcana simțiți
A Zeiței Iștar, ca nu cumva prin aer să pășiți.
Când voi îi purtați lanțul roz de miresme,
Când orbirea lovește ochiul, surzenia-urechea
Devine și doar de sentimente sunteți cârmuiți
Până ce la bunul simț reveniți.
Poate că vrăjiți și în lanțuri purtați
Veți putea atunci suferința să o îndurați.
Și dacă-ntâmplător ați avut parte de vreo bucurie,
Toată viața de bucurii și de fericire plină să vă fie!

Coloana VI
Izdubar se îndrăgostește de Iștar, regina dragostei

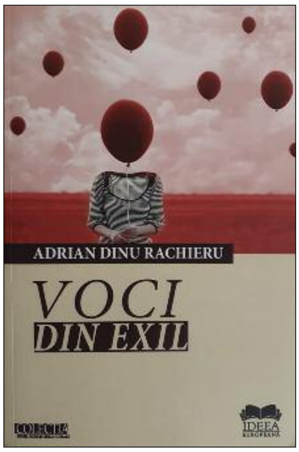
Venit-a vremea ca Izdubar să-și dorească
Răcoarea-ncântătoare-a golfului și să-și potolească
Setea de dulcile ape cu pur clipocit
Unde pe el dragostea cel mai frumos l-a ademenit.
Fecioarele răbdătoare ascultă, privesc și îi pândesc
Venirea: adesea extaziate trăncănesc
Despre surpriza lui; și se distrează liniștite, și se bălăcesc
În valurile limpezi din jur ce, străfulgerând, strălucesc
Ca grămezi de perle albe, ca neaua în lumină aruncate
De mâinile lui Hea, spre a lui Zirri încântare.
Și-acum de stâncă fiecare fecioară se proptește,
În timp ce de dedesubt forma lui Iștar
puternic strălucește;
Lângă fântână stă frumoasa divinitate,
A cuibului Dragostei stăpână grațioasă, minunată.
„Vine! tufele de iasomie din apropiere freamătă
O, vine, Izdubar al meu se-arată!"
Și astfel își întâmpină iubitul: „De ce ești aici?
Frumos muritor! Rege ori profet tu ești?"
„Nu ghicim și nu contează. Noi bun venit îți urăm
Vrei în apele mării să ne distrăm?"
Și-apoi, de parcă frumusețea și-a uitat
Ea iute și-a prins buclele de aur și le-a înnodat
În jurul feței ei și cu grație
Așa cum se cuvine unei zeițe, în timp ce chipul ei
Frumos de-mbujorare s-a acoperit.
„Tu vezi doar mantia Naturii", i-a grăit.
„E tot ce vreau în timp ce cu fetele mă distrez,
Și singure fiind, de bijuterii nu mă îngrijorez".
„Și dacă putem avea încredere cu adevărat în tine
Noi aici ne putem ascunde liniștite".
I-aruncă lui o privire, naiv îi zâmbește
Apoi, sărind de pe stâncă, dintr-un val se ivește.
Apele dimprejur o dezmiardă, îi îmbrățișează
Farmecele, iar acum, cu o grație rară ieșind din apă,
Întorcându-se, ea zice:
„Dragele mele, mai repede!
Veniți și slujiți-vă regina!", apoi desparte
Valurile de-azur în care, mut de uimire,
Fermecat stă Regele și privește cu iubire
Divina Regină, în timp ce fiori de încântare
Îi străbat sălbatic pieptul, în timp ce miresmele
se răspândesc
Peste tufele de trandafiri sau grădinile zeilor.
Sau adie miresme de la Lăcașurile Binecuvântate.
O dorință ce crește îi umple sufletul în profunzime,
Pentru această Regină care îi oferă o menire
Ce viața lui agitată n-a cunoscut niciodată.
Căci el și-a pierdut iubirea în marea învolburată.
Și hotărârea lui calmă de-a nu mai căuta
O bucurie trecătoare ce îi zdrobise inima
El și-o încalcă, vraja ei i-o topește
Și se evaporă precum cețurile când soarele încălzește
Pământul, apoi pârjolul roua dimineții îl bea,
Până ce-n final el nu mai poate rezista
Și dragostea e stăpână când el pe zeiță o privește.
O asemenea frumusețe de vis niciun muritor
nu întâlnește.
„Dar vino, nimfă a apei, lângă mine să te odihnești,
Primule, gențiane cu farmecele lor împodobesc
Culcușu-mi de mușchi cu arbori de lămâie parfumați
Și palmieri pletoși deasupra. Și te voi fascina
Cu dragostea unui muritor ce tu n-ai cunoscut nicicând,
În iubire pură spiritele noastre fuzionând.
Căci bucuriile de pe pământ sunt mai dulci
decât cele din cer
Acel rarisim dar, sărutul dragostei dulce ca mierea
De pe pământ este o mai mare fericire decât au parte zeii
Trupurile lor de umbră pentru dragoste nu le pot folosi
O plăcere ca a unui muritor dulce dezmierdare.
Vino, nimfă, și spiritului tău îi voi da binecuvântare!"
Mătrăguna coaptă, aurie lucește în jur
Fructul iubirii e parfumat de pământ,
Printre plantele iubirii el se întinde acum
Și se lasă-n voia îmbietorului său destin.

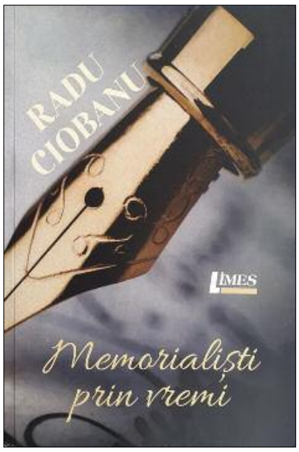
Traducere din limba engleză de
Liana ALECU

Cărți primite la *Cafenea*

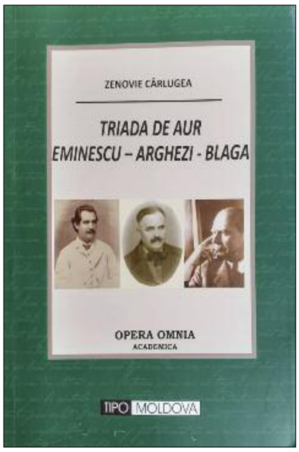

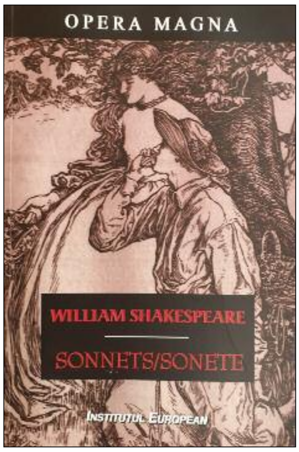

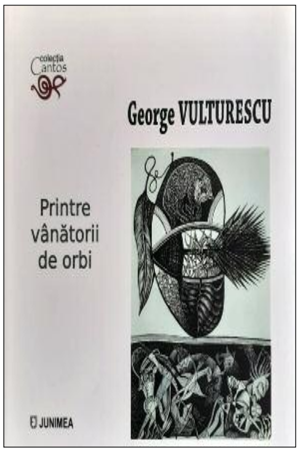

Cafeneaua literară

Revistă lunară editată de
Centrul Cultural Piteşti
sub egida
Consiliului Local Piteşti şi a
Primăriei municipiului Piteşti

Fondată în ianuarie 2003

REDACŢIA

Director: Virgil DIACONU
Redactor-şef: Marian BARBU
Secretar de redacţie:
Simona FUSARU

Redactori:
Lucian COSTACHE
Denisa POPESCU
Liliana RUS
Florian STANCIU
Ion PANTILIE

Corespondenţi:
Elisabeta BOŢAN (Spania)

Culegere:
Ioana NACIU

Corectură:
Lucian PÂRVULESCU

Prezentare artistică:
Virgil DIACONU

ADRESA REDACŢIEI:

Centrul Cultural Piteşti,
Cafeneaua literară,
strada Craiovei nr. 2, bl. G 1,
sc. C, et. I, Casa Cărţii, 110013,
Piteşti
Tel./fax: 0248/219976

http://www.centrul-cultural-pitesti.ro

Cont: 50104122256,
Trezoreria Piteşti
ISSN: 1583-5847

Responsabilitatea asupra
conţinutului textelor revine
autorilor, conform legii.
Autorii pot avea şi alte opinii
decât ale redacţiei.

Manuscrisele primite
la redacţie nu se înapoiază.

Tiparul executat la
S.C. Tiparg S.A.,
tel.: 0248/221.348,
e-mail: office@tiparg.ro.

Revista nu publică decât texte originale, deci care nu au mai apărut în alte publicaţii.

O antologie de poezie contemporană marca Lidia Vianu & Tracus Arte

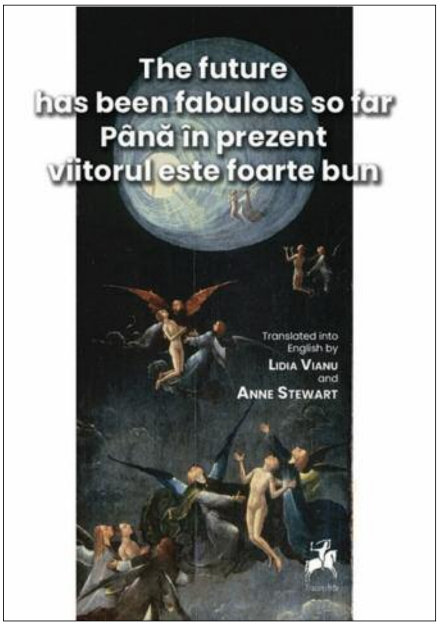
Câştigătorii *Concursului Naţional pentru Traducerea Poeziei Româneşti „Lidia Vianu Translates”* 2020, organizat de către poeta şi traducătoarea Lidia Vianu, au fost incluşi, recent, în antologia de poezie bilingvă „**The future has been fabulous so far. Până în prezent viitorul este foarte bun**”, Editura Tracus Arte, Bucureşti, 2022*.

În antologie semnează şi trei poeţi din Piteşti care publică în mod constant în *Cafeneaua literară* - Virgil Diaconu, Denisa Popescu şi Ion Dogioiu.

Cu privire la valoarea celor incluşi în antologie, Lidia Vianu consideră în nota care deschide cartea următoarele: „Nu mi-aş permite să neg harul niciunui autor. (...) În câteva pagini, cei 43 de poeţi aduc un suflu proaspăt de poveste, lirism, dramă, umor, flux al conştiinţei. Ei scriu foarte intens. La un loc, alcătuiesc o carte minunată.”

În antologia cu titlul paradoxal, **Până în prezent viitorul este foarte bun**, semnează nume mai mult sau mai puţin cunoscute: Lidia Vianu, Nicolae Silade, Virgil Diaconu, Ion Mureşan, Ioan Es. Pop, Mihail Gălăţanu, Nicolae Coande, Rodica Draghincescu, Bogdan Hanu, George G. Asztalos, Dan Mircea Cipariu, Ioana Burghel, Tudor Voicu, Denisa Popescu, Cristina Botîlcă, Lia Faur, Robert Şerban, Daniel Lăcătuş, Lucian Mănăilescu, Liviu Ioan Stoiciu, Simona Grazia Dima, Angela Furtună, Dan Dănilă, George Bădărău, Ion Dogioiu, Balasz Attila, Bogdan Ioan Macarie, Petruţ Dinu, Albert Denn, Iuliana Miu, Sandra Cibicenco, Andrei Tudor Dumitrescu, Adriana Teodorescu, Vasile Andreică, Monica Manolachi, Carmen Sorescu, Cristi Nedelcu, Cristina Prisăcariu Şoptelea, Daniela Albu, Adrian Costache, Ofelia Prodan, Daniel Marin, Denisa Lepădatu, Gela Enea.

Proiectul a fost iniţiat de prof. univ. dr. Lidia Vianu, în colaborare cu Editura Tracus Arte Bucureşti, Muzeul Naţional al Literaturii Române, Universitatea Bucureşti, British Council, Contemporary Literature Press.

Antologia a fost lansată joi, 2 iunie, la Bookfest, standul Editurii Tracus Arte. (**V.D.**)

*„**The future has been fabulous so far. Până în prezent viitorul este foarte bun**”, Poetry Anthology Parallel Texts, Ediţie bilingvă, Translated into English by **Lidia Vianu** and **Anne Stewart**, Editura Tracus Arte, Bucureşti, 2022.

